

佛说阿弥陀经要解

姚秦三藏法师鸠摩罗什译

清西有沙门蕙益智旭解

南無本師釋迦牟尼佛

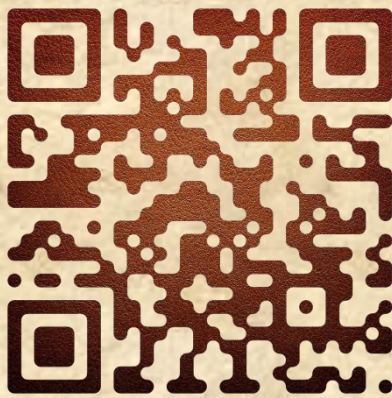
说明

本简体注音版《佛说阿弥陀经要解》电子书，根据民国版《净土十要》之“佛说阿弥陀经要解”影印本校正注音。句读及注音仅供参考。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇一九年一月

扫码关注仁慧草堂微信公众号

fó shuō ē mí tuó jīng yào jiě chóng kè xù
佛说阿弥陀经要解重刻序

jìng tǔ shēn zhǐ làn shǐ yú guānjīng zhī guān fó huì zé yú xiǎo
净土深旨，滥始于观经之观佛，汇泽于小
běn zhī chí míng èr jīng gài bù sī yì wú shàng xīn yào yě shì miào
本之持名。二经盖不思议，无上心要也。释妙
guānzhě yǒutiān tāi shèng zǔ dà zōng chèn jīng fā míng yào yǐ
观者，有天台圣祖大宗，称经发明，要矣。
shì xiǎoběnzhe zhèn gǔ yú sī zhū měi bì bèi yǐ yán xīn yào sì
释小本者，振古于斯，诸美毕备。以言心要，似
yǒu dài yān suì zài dīng hài líng fēng dà shī shù chéng yào jiě rú dēng
有待焉。岁在丁亥，灵峰大师述成要解。如灯
zhào sè ér fēi guāng huā yǐ yì dìng míng ér fēi nǐ yì bú guò
照色，而非光华。以义定名，而非拟议。不过
dào wū lǐ shì ér líng zhě ruò jīng bú wài bù bó shū sù zhī tán ér
道屋里事，而聆者若惊。不外布帛菽粟之谭，而
wèi céng yǒu zhū fán héng shù sì tǔ shì lǐ yī xīn wǎng fú jīng yì rù
未曾有。诸凡横竖四土事理一心。罔弗精义入
shén yào guī yǔndāng shǐ xué zhě liǎo rán zhī shēng xìn fā yuàn yǐ qǐ
神，要归允当。使学者了然知生信发愿以起
miào xíng wú rù yān yǐ ěr xiǎoběn dé shì shū biàn jué yī xíng sān
妙行，无縻焉矣。尔小本得是疏，便觉一行三
mèi héng tūn wàn pài ér zhuó lì gū biāo shì chū fēi cháng ér dào zài
昧，横吞万派而卓立孤标，事出非常而道在
yī ěr shēn gù yōuyuǎn zhī zàng yī dàn jìn kāi wú wén shàn shàn zhī
伊迩。深固幽远之藏，一旦尽开。吾闻善善之
jiā jī lǐ shuāng qì shì gù shǐ bì yìng xián yào bì yìng bìng jīn
家，机理双契。是故矢必应弦，药必应病。今
yào jiě dòu mò shì jī néng tí shēn jǐng chè wù zhī rén bǐ qí fǎ jiè
要解逗末世机，能提深警彻悟之人。俾其法界
yuán zhāo jìn dù xū jiě xié pì zhī xí yòu néng shǐ zhōng xià zhī bèi
圆昭，尽杜虚解邪僻之习。又能使中下之辈，
xìn ér yǒuyǒng zhì yú zhèng é dìng wù xiān jù bù yí hún rán dé
信而有勇。至于正讹订误，纤巨不遗。浑然德

yīn fāngzhèng bù gē chéngzhū zǔ suǒ mì yìn zhū fó suǒ gòng jiā
音，方正不割。诚诸祖所密印，诸佛所共加。

yǐ wéi jié wàiyōu tǎn zhǎngzhōng mó lè fěi ē yě guǐ sì suì
以为劫外优昙，掌中摩勒，匪阿也。癸巳岁，

dà shī zài shè pǔ yǎnshuō shì yì fēn kē jiānyǒu bù tóng yóu jué wén
大师在歙浦演说，释义分科，间有不同。尤觉闻

suǒ wèi wén xìn suǒ wèi xìn huáyáng xué rén xìng qiě lù chū míngshè
所未闻，信所未信。华阳学人性且录出，名歙

pǔ běn jīn chóng zǐ shí yào suì yǐ cǐ běnshòu qǐn jīn xù ér shí
浦本。今重梓十要，遂以此本授钁。谨序而识

zhī
之。

shí wù shēnduānyánghòusān rì yě gǔ shè xué rén chéng shí hé
时戊申端阳后三日也，古歙学人成时和

nánshū
南书。

fó shuō ē mí tuó jīng yào jiě
佛说阿弥陀经要解

yáo qín sānzàng fǎ shī jiū mó luó shí yì
姚秦三藏法师鸠摩罗什译

qīng xī yǒushāmén ǒu yì zhì xù jiě
清西有沙门藕益智旭解

yuán fū zhū fó mǐnniànqún mí suí jī shī huà suī guī yuán wú
原夫诸佛悯念群迷，随机施化。虽归元无
èr ér fāngbiànduōmén rán yú yī qiè fāngbiàn zhī zhōng qiú qí zhì
二，而方便多门。然于一切方便之中，求其至
zhí jié zhì yuándùnzhe zé mò ruò niàn fó qiú shēng jìng tǔ yòu yú
直捷、至圆顿者，则莫若念佛求生净土。又于
yī qiè niàn fó fǎ mén zhī zhōng qiú qí zhì jiǎn yì zhì wěndāngzhě
一切念佛法门之中，求其至简易、至稳当者，
zé mò ruò xìn yuàn zhuān chí míng hào shì gù jìng tǔ sān jīng bìng xíng yú
则莫若信愿专持名号。是故净土三经并行于
shì ér gǔ rén dú yǐ ē mí tuó jīng liè wéi rì kè qǐ fēi yǒu
世，而古人独以《阿弥陀经》列为日课。岂非有
jiàn yú chí míng yī fǎ pǔ pī sāngēn shè shì lǐ yǐ wú yí tǒngzōng
见于持名一法，普被三根，摄事理以无遗，统宗
jiào ér wú wài yóu wéi bù kě sī yì yě zāi gǔ lái zhù shū dài bù
教而无外，尤为不可思议也哉！古来注疏，代不
fá rén shì yuǎn jiù yān suǒ cún wú jǐ yún qī hé shàng zhù wéi shū
乏人，世远就湮，所存无几。云栖和尚著为《疏
chāo guǎng dà jīng wēi yōu xī shī bó shù yuánzhōngchāo
钞》，广大精微。幽溪师伯述《圆中钞》，
gāoshēnhóng bó gài rú rì yuèzhōngtiān yǒu mù jiē dǔ tè yǐ wén
高深洪博。盖如日月中天，有目皆睹，特以文
fù yì fán biān yá mò cè huò zhì chū jī qiǎn shí xìn yuàn nán jiē
富义繁，边涯莫测，或致初机浅识，信愿难阶。
gù fù fú chuāiyōng yú zài shù yào jiě bù gǎn yǔ èr wēng jìng
故复弗揣庸愚，再述《要解》。不敢与二翁竞
yì yì bú bì yǔ èr wēngqiángtóng pì rú cè kànchéngfēng héng
异，亦不必与二翁强同。譬如侧看成峰，横

kàn chéng líng zòng jiē bù jìn lú shān zhēn jìng yào bù shī wéi gè gè qīn
看 成 岭，纵 皆 不 尽 庐 山 真 境，要 不 失 为 各 各 亲
jiàn lú shān ér yǐ
见 庐 山 而 已。

jiāng shì jīng wén wǔ chóng xuán yì
将 释 经 文，五 重 玄 义。

dì yī shì míng cǐ jīng yǐ néng shuō suǒ shuō rén wéi míng fó zhě
第 一 释 名。此 经 以 能 说 所 说 人 为 名。佛 者，

cǐ tǔ néng shuō zhī jiào zhǔ jí shì jiā móu ní chéng dà bēi yuàn lì
此 土 能 说 之 教 主，即 释 迦 牟 尼。乘 大 悲 愿 力，

shēng wǔ zhuó è shì yǐ xiān jué jué hòu jué wú fǎ bù zhī wú fǎ
生 五 浊 恶 世。以 先 觉 觉 后 觉，无 法 不 知，无 法

bú jiàn zhě yě shuō zhě yuè suǒ huái yě fó yǐ dù shēng wéi huái
不 见 者 也。说 者，悦 所 怀 也。佛 以 度 生 为 怀，

zhòng shēng chéng fó jī shú wèi shuō nán xìn fǎ lìng jiū jìng tuō gù
众 生 成 佛 机 熟，为 说 难 信 法，令 究 竟 脱，故

yuè yě ē mí tuó suǒ shuō bǐ tǔ zhī dǎo shī yǐ sì shí bā yuàn
悦 也。阿 弥 陀，所 说 彼 土 之 导 师，以 四 十 八 愿，

jiē xìn yuàn niàn fó zhòng shēng shēng jí lè shì jiè yǒng jiē bú tuì zhě
接 信 愿 念 佛 众 生 生 极 乐 世 界，永 阶 不 退 者

yě fàn yǔ ē mí tuó cǐ yún wú liàng shòu yì yún wú liàng guāng
也。梵 语 阿 弥 陀，此 云 无 量 寿，亦 云 无 量 光。

yào zhī gōng dé zhì huì shéntōng dào lì yī zhèng zhuāng yán shuō fǎ
要 之 功 德 智 慧，神 通 道 力，依 正 庄 严，说 法

huà dù yī yī wú liàng yě yī qiè jīn kǒu tōng míng wéi jīng duì
化 度，一 一 无 量 也。一 切 金 口，通 名 为 经。对

shàng wǔ zì shì tōng bié hé wéi tí yě jiào xíng lǐ sān gè lùn
上 五 字，是 通、别 合 为 题 也。教 行 理 三，各 论

tōng bié guǎng rú tāi zàng suǒ míng
通 别，广 如 台 藏 所 明。

dì èr biàn tǐ dà shèng jīng jiē yǐ shí xiàng wéi zhèng tǐ wú
第 二 辨 体。大 乘 经 皆 以 实 相 为 正 体。吾

rén xiàn qián yī niàn xīn xìng bú zài nèi bú zài wài bú zài zhōng jiān
人 现 前 一 念 心 性，不 在 内，不 在 外，不 在 中 间。

fēi guò qù fēi xiàn zài fēi wèi lái fēi qīng huáng chì bái cháng duǎn
非 过 去，非 现 在，非 未 来。非 青 黄 赤 白、长 短

fāng yuán fēi xiāng fēi wèi fēi chù fēi fǎ mì zhī liǎo bù kě
方 圆。非 香，非 味，非 触，非 法。觅 之 了 不 可

dé ér bù kě yán qí wú jù zào bǎi jiè qiān rú ér bù kě yán qí
得，而不可言其无。具造百界千如，而不可言其
yǒu lí yī qiè yuán lǜ fēn bié yǔ yán wén zì xiàng ér yuán lǜ fēn
有。离一切缘虑分别，语言文字相。而缘虑分
bié yǔ yán wén zì fēi lí cǐ bié yǒu zì xìng yào zhī lí yī qiè xiàng
别，语言文字，非离此别有自性。要之离一切相，
jí yī qiè fǎ lí gù wú xiàng jí gù wú bú xiàng bù dé yǐ qiáng
即一切法。离故无相，即故无不相，不得已强
míng shí xiàng shí xiàng zhī tǐ fēi jì fēi zhào ér fù jì ér héng zhào
名实相。实相之体，非寂非照，而复寂而恒照，
zhào ér héng jì zhào ér jì qiáng míng cháng jì guāng tǔ jì ér
照而恒寂。照而寂，强名常寂光土。寂而
zhào qiáng míng qīng jìng fǎ shēn yòu zhào jì qiáng míng fǎ shēn jì
照，强名清净法身。又照寂强名法身，寂
zhào qiáng míng bào shēn yòu xìng dé jì zhào míng fǎ shēn xiū dé jì zhào
照强名报身。又性德寂照名法身，修德寂照
míng bào shēn yòu xiū dé zhào jì míng shòu yòng shēn xiū dé jì zhào míng
名报身。又修德照寂名受用身，修德寂照名
yīng huà shēn jì zhào bú èr shēn tǔ bú èr xìng xiū bú èr zhēn
应化身。寂照不二，身土不二，性修不二，真
yīng bú èr wú fēi shí xiàng shí xiàng wú èr yì wú bú èr shì
应不二，无非实相。实相无二，亦无不二。是
gù jǔ tǐ zuò yī zuò zhèng zuò fǎ zuò bào zuò zì zuò tā nǎi zhì
故举体作依作正，作法作报，作自作他。乃至
néng shuō suǒ shuō néng dù suǒ dù néng xìn suǒ xìn néng yuàn suǒ yuàn
能说所说，能度所度，能信所信，能愿所愿，
néng chí suǒ chí néng shēng suǒ shēng néng zàn suǒ zàn wú fēi shí xiàng
能持所持，能生所生，能赞所赞，无非实相
zhèng yìn zhī suǒ yìn yě
正印之所印也。

dì sān míng zōng zōng shì xiū xíng yào jìng huì tǐ shū jī ér
第三明宗。宗是修行要径，会体枢机，而
wàn xíng zhī gāng lǐng yě tí gāng zé zhòng mù zhāng qiè lǐng zé jīn xiù
万行之纲领也。提纲则众目张，挈领则襟袖
zhì gù tǐ hòu yīng xū biàn zōng cǐ jīng yǐ xìn yuàn chí míng wéi xiū xíng
至。故体后应须辨宗。此经以信愿持名为修行
zhī zōng yào fēi xìn bù zú qǐ yuàn fēi yuàn bù zú dǎo xíng fēi chí
之宗要。非信不足启愿，非愿不足导行，非持

míngmiào xíng bù zú mǎn suǒ yuàn ér zhèng suǒ xìn jīng zhōng xiān chén yī
名 妙 行 不 足 满 所 愿 而 证 所 信。 经 中 先 陈 依
zhèng yǐ shēng xìn cì quàn fā yuàn yǐ dǎo xíng cì shì chí míng yǐ jìng
正 以 生 信， 次 劝 发 愿 以 导 行， 次 示 持 名 以 径
dēng bú tuì xìn zé xìn zì xìn tā xìn yīn xìn guǒ xìn shì
登 不 退。 信 则 信 自， 信 他， 信 因， 信 果， 信 事，
xìn lǐ yuàn zé yàn lí suō pó xīn qiú jí lè xíng zé zhí chí míng hào
信 理。 愿 则 厌 离 娑 婆， 欣 求 极 乐。 行 则 执 持 名 号，
yī xīn bú luàn xìn zì zhě xìn wǒ xiàn qián yī niàn zhī xīn běn fēi ròu
一 心 不 乱。 信 自 者， 信 我 现 前 一 念 之 心， 本 非 肉
tuán yì fēi yuán yǐng shù wú chū hòu héng jué biān yá zhōng rì
团， 亦 非 缘 影； 竖 无 初 后， 横 绝 边 涯； 终 日
suí yuán zhōng rì bú biàn shí fāng xū kōng wēi chén guó tǔ yuán wǒ
随 缘， 终 日 不 变。 十 方 虚 空 微 尘 国 土， 元 我
yī niàn xīn zhōng suǒ xiàn wù wǒ suī hūn mí dǎo huò gǒu yī niàn huí xīn
一 念 心 中 所 现 物。 我 虽 昏 迷 倒 惑， 苟 一 念 回 心，
jué dìng dé shēng zì xīn běn jù jí lè gèng wú yí lù shì míng xìn zì
决 定 得 生 自 心 本 具 极 乐， 更 无 疑 虑。 是 名 信 自。
xìn tā zhě xìn shì jiā rú lái jué wú kuáng yǔ mí tuó shì zūn jué wú xū
信 他 者， 信 释 迦 如 来 决 无 诳 语， 弥 陀 世 尊 决 无 虚
yuàn liù fāng zhū fó guǎng cháng shé jué wú èr yán suí shùn zhū fó zhēn
愿， 六 方 诸 佛 广 长 舌 决 无 二 言。 随 顺 诸 佛 真
shí jiào huì jué zhì qiú shēng gèng wú yí huò shì míng xìn tā xìn
实 教 诲， 决 志 求 生， 更 无 疑 惑。 是 名 信 他。 信
yīn zhě shēn xìn sǎn luàn chēng míng yóu wéi chéng fó zhǒng zǐ kuàng
因 者， 深 信 散 乱 称 名， 犹 为 成 佛 种 子， 况
yī xīn bú luàn ān dé bù shēng jìng tǔ shì míng xìn yīn xìn guǒ zhě
一 心 不 乱， 安 得 不 生 净 土？ 是 名 信 因。 信 果 者，
shēn xìn jìng tǔ zhū shàn jù huì jiē cóng niàn fó sān mèi dé shēng rú
深 信 净 土， 诸 善 聚 会， 皆 从 念 佛 三 昧 得 生， 如
zhòng guā dé guā zhòng dòu dé dòu yì rú yǐng bì suí xíng xiǎng bì
种 瓜 得 瓜， 种 豆 得 豆， 亦 如 影 必 随 形， 响 必
yìng shēng jué wú xū qì shì míng xìn guǒ xìn shì zhě shēn xìn zhī
应 声， 决 无 虚 弃。 是 名 信 果。 信 事 者， 深 信 只
jīn xiàn qián yī niàn bù kě jìn gù yī xīn suǒ xiàn shí fāng shì jiè yì bù
今 现 前 一 念 不 可 尽 故， 依 心 所 现 十 方 世 界 亦 不
kě jìn shí yǒu jí lè guó zài shí wàn yì tǔ wài zuì jí qīng jìng zhuāng
可 尽。 实 有 极 乐 国 在 十 万 亿 土 外， 最 极 清 净 庄

yán bù tóngzhuāngshēng yù yán shì míng xìn shì xìn lǐ zhě shēn
严，不同庄生寓言。是名信事。信理者，深
xìn shí wàn yì tǔ shí bù chū wǒ jīn xiànrán jiè ěr yī niàn xīn wài yǐ
信十万亿土，实不出我今现前介尔一念心外，以
wú xiànrán yī niàn xīn xìng shí wú wài gù yòushēn xìn xī fāng yī zhèng
吾现前一念心性实无外故。又深信西方依正
zhǔbàn jiē wú xiànrán yī niàn xīn zhōngsuǒxiànyǐng quán shì jí lǐ
主伴，皆吾现前一念心中所现影。全事即理，
quánwàng jí zhēn quán xiū jí xìng quán tā jí zì wǒ xīn biàn gù
全妄即真，全修即性，全他即自。我心遍故，
fó xīn yì biàn yī qiè zhòngshēng xīn xìng yì biàn pì rú yī shì qiān
佛心亦遍，一切众生心性亦遍。譬如一室千
dēng guāngguāng hù biàn chóngchóngjiāo shè bù xiāngfáng ài
灯，光光互遍，重重交摄，不相妨碍。
shì míng xìn lǐ rú cǐ xìn yǐ zé suǒ pó jí zì xīn suǒ gǎn zhī huì
是名信理。如此信已，则娑婆即自心所感之秽，
ér zì xīn huì lǐ yīng yàn lí jí lè jí zì xīn suǒ gǎn zhī jìng ér
而自心秽，理应厌离。极乐即自心所感之净，而
zì xīn jìng lǐ yīng xīn qiú yàn huì xū shě zhì jiū jìng fāng wú kě shě
自心净，理应欣求。厌秽须舍至究竟，方无可舍。
xīn jìng xū qǔ zhì jiū jìng fāng wú kě qǔ gù miào zōng yún
欣净须取至究竟，方无可取。故《妙宗》云：
qǔ shě ruò jí yǔ bù qǔ shě yì fēi yì zhé shè bù cóng shì qǔ shě
取舍若极，与不取舍亦非异辙。设不从事取舍，
dànshàng bù qǔ bù shě jí shì zhí lǐ fèi shì jì fèi yú shì lǐ
但尚不取不舍，即是执理废事。既废于事，理
yì bù yuán ruò dá quán shì jí lǐ zé qǔ yì jí lǐ shě yì jí
亦不圆。若达全事即理，则取亦即理，舍亦即
lǐ yī qǔ yī shě wú fēi fǎ jiè gù cì xìn ér míngyuàn yě yán
理。一取一舍，无非法界。故次信而明愿也。言
zhí chí míng hào yī xīn bú luànzhě míng yǐ zhào dé dé bù kě sī yì
执持名号一心不乱者，名以召德，德不可思议，
gù míng hào yì bù kě sī yì míng hào gōng dé bù kě sī yì gù shǐ
故名号亦不可思议。名号功德不可思议，故使
sǎn chēng wéi fó zhǒng zhí chí dēng bú tuì yě rán zhū jīng shì jìng tǔ xíng
散称为佛种，执持登不退也。然诸经示净土行，
wàn bié qiān chā rú guān xiàng guān xiǎng lǐ bài gòng yǎng wǔ huǐ
万别千差。如观像、观想、礼拜供养、五悔

liù niànděng yī yī xíngchéng jiē shēngjìng tǔ wéi chí míng yī fǎ
六念等，一一行成，皆生净土。唯持名一法，
shōu jī zuì guǎng xià shǒu zuì yì gù shì jiā cí zūn wú wèn zì shuō
收机最广，下手最易。故释迦慈尊，无问自说，
tè xiàng dà zhì shè lì fú niānchū kě wèifāngbiànzōng dì yī fāngbiàn
特向大智舍利弗拈出，可谓方便中第一方便，
liǎo yì zhōng wú shàngliǎo yì yuándùnzōng zuì jí yuándùn gù yún
了义中无上了义，圆顿中最极圆顿。故云：
qīngzhū tóu yú zhuóshuǐ zhuóshuǐ bù dé bù qīng fó hào tóu yú luàn xīn
清珠投于浊水，浊水不得不清；佛号投于乱心，
luàn xīn bù dé bù fó yě xìn yuàn chí míng yǐ wéi yī shèngzhēn yīn
乱心不得不佛也。信愿持名，以为一乘真因。
sì zhǒngjìng tǔ yǐ wéi yī shèngmiào guǒ jǔ yīn zé guǒ bì suí zhī
四种净土，以为一乘妙果。举因则果必随之，
gù yǐ xìn yuàn chí míng wéi jīng zhèng zōng qí sì zhǒngjìng tǔ zhī xiàng
故以信愿持名为经正宗。其四种净土之相，
xiáng zài miào zōng chāo jí fàn wǎng xuán yì zī bú jù shù
详在《妙宗钞》及《梵网玄义》，兹不具述。
sì hòu shì yī zhèng wén zhōng dāng lüè shì ěr
俟后释依正文中，当略示耳。

dì sì míng lì yòng cǐ jīng yǐ wǎngshēng bú tuì wéi lì yòng
第四明力用。此经以往生不退为力用。

wǎngshēngyǒu sì tǔ gè lùn jiǔ pǐn qiě lüè míng dé shēng sì tǔ zhī
往生有四土，各论九品。且略明得生四土之
xiàng ruò zhí chí míng hào wèi duàn jiàn sī suí qí huò sǎn huò dìng
相：若执持名号，未断见思，随其或散或定，
yú tóng jū tǔ fēn sān bèi jiǔ pǐn ruò chí zhì shì yī xīn bú luàn jiàn sī
于同居土分三辈九品；若持至事一心不乱，见思
rèn yùn xiān luò zé shēng fāng biàn yǒu yú jìng tǔ ruò zhì lǐ yī xīn bú
任运先落，则生方便有余净土；若至理一心不
luàn huò pò wú míng yī pǐn nǎi zhì sì shí yī pǐn zé shēng shí bào
乱，豁破无明一品，乃至四十一品，则生实报
zhuāng yán jìng tǔ yì fēn zhèng cháng jì guāng tǔ ruò wú míng duàn jìn
庄严净土，亦分证常寂光土；若无明断尽，
zé shì shàngshàng shí bào jiū jìng jì guāng yě bú tuì yǒu sì yì
则是上上实报，究竟寂光也。不退有四义：
yī niàn bú tuì pò wú míng xiǎn fó xìng jìngshēng shí bào fēn
一、念不退。破无明，显佛性，径生实报，分

zhèng jì guāng è xíng bú tuì jiàn sī jì luò chénshā yì pò
证寂光。二、行不退。见思既落，尘沙亦破，
shēngfāngbiàn tǔ jìn qū jí guǒ sān wèi bú tuì dài yè wǎngshēng
生方便土，进趋极果。三、位不退。带业往生，
zài tóng jū tǔ liánhuā tuō zhì yǒng lí tuì yuán sì bì jìng bú
在同居士，莲华托质，永离退缘。四、毕竟不
tuì bú lùn zhì xīn sǎn xīn yǒu xīn wú xīn huò jiě bù jiě dàn mí
退。不论至心散心，有心无心，或解不解，但弥
tuómíng hào huò liù fāng fó míng cǐ jīng míng zì yī jīng yú ěr
陀名号，或六方佛名，此经名字，一经于耳，
jiǎ shǐ qiānwàn jié hòu bì jìng yīn sī dù tuō rú wén tú dú gǔ yuǎn
假使千万劫后，毕竟因斯度脱。如闻涂毒鼓，远
jìn jiē sāng shí shǎo jīn gāng jué dìng bù xiāo yě fù cì zhī dài
近皆丧，食少金刚，决定不消也。复次，只带
yè shēng tóng jū jìng zhèng wèi bú tuì zhě jiē yǔ bǔ chù jù yì jiē yī
业生同居净证位不退者，皆与补处俱，亦皆一
shēng bì bǔ fó wèi fū shàng shàn yī chù shì shēng tóng jū jí yǐ
生必补佛位。夫上善一处，是生同居，即已
héng shēng shàng sān tǔ yī shēng bǔ fó shì wèi bú tuì jí yǐ yuán
横生上三土，一生补佛。是位不退，即已圆
zhèng sān bú tuì rú sī lì yòng nǎi qiān jīng wàn lùn suǒ wèi céng yǒu
证三不退。如斯力用，乃千经万论所未曾有。

jiào bǐ dùn wù zhèng yīn jǐn wéi chū chén jiē jiàn shēng shēng bú tuì
较彼顿悟正因，仅为出尘阶渐，生生不退，
shǐ kě qī yú fó jiē zhě bù kě tóng rì yǔ yī zōng jiào zhī shì rú
始可期于佛阶者，不可同日语矣。宗教之士，如
hé wù sī
何勿思？

dì wǔ jiào xiàng cǐ dà shèng pú sà zàng shè yòu shì wú wèn zì
第五教相。此大乘菩萨藏摄。又是无问自
shuō chè dǐ dà cí zhī suǒ jiā chí néng lìng mò fǎ duō zhàng yǒu qíng
说，彻底大慈之所加持，能令末法多障有情，
yī sī jìng dēng bú tuì gù dāng lái jīng fǎ miè jìn tè liú cǐ jīng zhù
依斯径登不退。故当来经法灭尽，特留此经住
shì bǎi nián guǎng dù hán shí ē qié tuó yào wàn bìng zǒng chí jué
世百年，广度含识。阿伽陀药，万病总持，绝
dài yuán róng bù kě sī yì huā yán ào zàng fǎ huā mì suǐ yī
待圆融，不可思议。华严奥藏，法华秘髓，一

qiè zhū fó zhī xīn yào pú sà wàn xíng zhī sī nán jiē bù chū yú cǐ yǐ
切诸佛之心要，菩萨万行之司南，皆不出于此矣。

yù guǎng tàn shù qióng jié mò jìn zhì zhě zì dāng zhī zhī
欲广叹述，穷劫莫尽，智者自当知之。

rù wén fēn sān chū xù fēn èr zhèng zōng fēn sān liú tōng fēn
入文分三：初序分、二正宗分、三流通分。

cǐ sān míng chū shàn zhōng shàn hòu shàn xù rú shǒu wǔ guān jù
此三名初善、中善、后善。序如首，五官具

cún zhèng zōng rú shēn zàng fǔ wú quē liú tōng rú shǒu zú yùn
存。正宗如身，脏腑无阙。流通如手足，运

xíng bú zhì gù zhì zhě shì fǎ huā chū yī pǐn jiē wéi xù hòu
行不滞。故智者释《法华》，初一品皆为序，后

shí yī pǐn bàn jiē wéi liú tōng yòu yī shí jì běn èr mén gè fēn sān
十一品半皆为流通。又一时迹本二门，各分三

duàn zé fǎ shī děng wǔ pǐn jiē wéi jì mén liú tōng gài xù bì tí
段。则法师等五品，皆为迹门流通。盖序必提

yī jīng zhī gāng liú tōng zé fǎ shī bù yōng guān xì fēi xiǎo hòu rén
一经之纲，流通则法施不壅，关系非小。后人

bù dá jiàn jīng wén shāo shè yì lǐ biàn pàn rù zhèng zōng zhì xù jí
不达，见经文稍涉义理，便判入正宗。致序及

liú tōng jǐn cún gù tào ān suǒ chēng chū yǔ yì shàn hòu yǔ yì shàn
流通，仅存故套。安所称初语亦善，后语亦善

yě zāi
也哉。

jiǎ chū xù fēn èr chū tōng xù èr bié xù
(甲) 初序分二：初、通序；二、别序。

yǐ chū zhōng èr chū biāo fǎ huì shí chù èr yǐn
(乙) 初中二：初、标法会时处，二、引

dà zhòng tóng wén
大众同闻。

bǐng jīn chū
(丙) 今初。

rú shì wǒ wén yī shí fó zài shè wèi guó qí shù jǐ gū dú yuán
如是我闻：一时，佛在舍卫国祇树给孤独园。

rú shì biāo xìn shùn wǒ wén biāo shī chéng yī shí biāo
如是，标信顺。我闻，标师承。一时，标

jī gǎn fó biāo jiào zhǔ shè wèi děng biāo shuō jīng chù yě shí
机感。佛，标教主。舍卫等，标说经处也。实

xiàngmiào lǐ gǔ jīn bú biànmíng rú yī shí xiàng lǐ niàn fó qiú
相 妙理，古今不变名如。依实相理，念佛求
shēngjìng tǔ jué dìng wú fēi yuē shì shí xiàng fēi wǒ fēi wú wǒ ē
生 净土，决定无非曰是。实相非我非无我，阿
nán bú huài jiǎ míng gù réng chēng wǒ ěr gēn fā ěr shí qīn líng yuán
难不坏假名，故仍称我。耳根发耳识，亲聆圆
yīn rú kōng yìn kōng míng wén shí wú shí fǎ yǐ shī zī dào hé
音，如空印空名闻。时无实法，以师资道合，
shuō tīng zhōu zú míng yī shí zì jué jué tā jué xíng yuán mǎn rén tiān
说听周足名一时。自觉觉他，觉行圆满，人天
dà shī míng fó shè wèi cǐ yún wén wù zhōng yìn dù dà guó zhī míng
大师名佛。舍卫，此云闻物，中印度大国之名，
bō sī nì wáng suǒ dū yě nì wáng tài zǐ míng qí tuó cǐ yún zhàn
波斯匿王所都也。匿王太子名祇陀，此云战
shèng nì wáng dà chén míng xū dá duō cǐ yún jǐ gū dú jǐ gū
胜。匿王大臣名须达多，此云给孤独。给孤
zhǎng zhě bù jīn mǎi tài zǐ yuán gòng fó jí sēng qí tuó gǎn tàn shī
长者布金买太子园，供佛及僧。祇陀感叹，施
yú wèi bù shǎo dì gù bìng míng qí shù jǐ gū dú yuán yě
余未布少地。故并名祇树给孤独园也。

bǐng èr yǐn dà zhòng tóng wén sān chū shēng wén zhòng
(丙)二、引大众同闻三：初、声闻众，

èr pú sà zhòng sān tiān rén zhòng
二、菩萨众，三、天人众。

shēng wén jū shǒu zhě chū shì xiàng gù cháng suí cóng gù fó
声闻居首者，出世相故，常随从故，佛

fǎ lài sēng chuán gù pú sà jū zhōng zhě xiàng bú dìng gù bù cháng
法赖僧传故。菩萨居中者，相不定故，不常

suí gù biǎo zhōng dào yì gù tiān rén liè hòu zhě shì jiān xiàng gù
随故，表中道义故。天人列后者，世间相故，

fán shèng pǐn zá gù wài hù zhí gù
凡圣品杂故，外护职故。

dīng chū shēng wén zhòng yòu sān chū míng lèi biāo shù
(丁)初、声闻众又三：初、明类标数，

èr biǎo wèi tàn dé sān liè shàng shǒu míng
二、表位叹德，三、列上首名。

wù jīn chū
(戊)今初。

yǔ dà bǐ qiū sēng qiān èr bǎi wǔ shí rén jù
与大比丘僧，千二百五十人俱。

dà bǐ qiū shòu jù zú jiè chū jiā rén yě bǐ qiū fàn yǔ hán
大比丘，受具足戒出家人也。比丘梵语，含

sān yì yī qǐ shì yī bō zī shēn wú suǒ xù cáng zhuān qiú
三义：一、乞士，一钵资身，无所蓄藏，专求

chū yào èr pò è zhèng huì guān chá pò fán nǎo è bú duò
出要；二、破恶，正慧观察，破烦恼恶，不堕

ài jiàn sān bù mó fā xīn shòu jiè jié mó chéng jiù mó jí
爱见；三、怖魔，发心受戒，羯磨成就，魔即

bù yě sēng zhě jù yún sēng qié cǐ fān hé hé zhòng tóng zhèng
怖也。僧者，具云僧伽，此翻和合众。同证

wú wéi jiě tuō míng lǐ hé shēn tóng zhù kǒu wú zhēng yì tóng yuè
无为解脱，名理和。身同住，口无诤，意同悦，

jiàn tóng jiě jiè tóng xiū lì tóng jūn míng shì hé yě qiān èr bǎi
见同解，戒同修，利同均，名事和也。千二百

wǔ shí rén zhě sān jiā shè shī zī gòng qiān rén shēn zǐ mù lián shī
五十人者，三迦叶师资共千人，身子、目连师

zī èr bǎi rén yē shè zǐ děng wǔ shí rén jiē fó chéng dào xiān dé
资二百人，耶舍子等五十人。皆佛成道，先得

dù tuō gǎn fó shēn ēn cháng suí cóng yě
度脱，感佛深恩，常随从也。

wù èr biǎo wèi tàn dé
(戊) 二、表位叹德。

jiē shì dà ē luó hàn zhòng suǒ zhī shí
皆是大阿罗汉_{之位}，_{其德为}众所知识。

ē luó hàn yì hán sān yì yī yīng gòng jí qǐ shì guǒ èr
阿罗汉亦含三义：一、应供，即乞士果；二、

shā zéi jí pò è guǒ sān wú shēng jí bù mó guǒ fù yǒu huì
杀贼，即破恶果；三、无生，即怖魔果。复有慧

jiě tuō jù jiě tuō wú yí jiě tuō sān zhǒng bù tóng jīn shì wú yí
解脱、俱解脱、无疑解脱三种不同，今是无疑

jiě tuō gù míng dà yòu běn shì fǎ shēn dà shì shì zuò shēng wén
解脱，故名大。又本是法身大士，示作声闻，

zhèng cǐ jìng tǔ bù sī yì fǎ gù míng dà yě cóng fó zhuàn lún
证此净土不思議法，故名大也。从佛转轮，

guǎng lì rén tiān gù wéi zhòng suǒ zhī shí
广利人天，故为众所知识。

wù sān liè shàngshǒumíng
(戊) 三、列上首名。

zhǎnglǎo shè lì fú 此云身子 mó hē mù qiánlián 大采菽氏 mó hē jiā shè

长 老 舍 利 弗、摩 诃 目 犍 连、摩 诃 迦 叶

mó hē jiā zhānyán 大文饰 mó hē jù chī luó 大膝 lí pó duō 星宿 zhōu

大 饮 光、摩 诃 迦 旃 延、摩 诃 俱 絺 罗、离 婆 多、周

lì pántuó qié 继道 nántuó 喜 ē nántuó 庆喜 luó hóu luó 覆障 jiāo fàn bō

利 槃 陀 伽、难 陀、阿 难 陀、罗 睺 罗、憍 梵 波

tí 牛伺 bīn tóu lú pō luó duò 不动利根 jiā liú tuó yí 黑光 mó hē jié bīn nà

提、宾 头 卢 颇 罗 堕、迦 留 陀 夷、摩 诃 劫 宾 那

bó jū luó 善容 ē nǒu lóu tuó 无贫 rú shì děngzhū dà dì zǐ

薄 拘 罗、阿 菟 楼 驮，如 是 等 诸 大 弟 子。

dé là jù zūn gù míngzhǎnglǎo shēn zǐ zūnzhě shēngwén

德 腊 俱 尊，故 名 长 老。身 子 尊 者，声 闻

zhòngzhōng zhì huì dì yī mù lián zūnzhě shéntōng dì yī yǐn guāng

众 中，智 慧 第 一。目 连 尊 者，神 通 第 一。饮 光

zūnzhě shēnyǒu jīn guāng chuán fó xīn yìn wéi chū zǔ tóu tuó xíng dì

尊 者，身 有 金 光，传 佛 心 印 为 初 祖，头 陀 行 第

yī wén shì zūnzhě pó luó mén zhǒng lùn yì dì yī dà xī zūn

一。文 饰 尊 者，婆 罗 门 种，论 议 第 一。大 膝 尊

zhě dá wèn dì yī xīng xiù zūnzhě wú dào luàn dì yī jì dào zūn

者，答 问 第 一。星 宿 尊 者，无 倒 乱 第 一。继 道 尊

zhě yīn gēndùn jīn chí yī jì biàn cái wú jìn yì chí dì yī

者，因 根 钝，仅 持 一 偈，辩 才 无 尽，义 持 第 一。

xǐ zūnzhě fó zhī qīn dì yí róng dì yī qīng xǐ zūnzhě fó zhī

喜 尊 者，佛 之 亲 弟，仪 容 第 一。庆 喜 尊 者，佛 之

táng dì fù wéi shì zhě duō wén dì yī fù zhàng zūnzhě fó zhī

堂 弟，复 为 侍 者，多 闻 第 一。覆 障 尊 者，佛 之

tài zǐ mì xíng dì yī niú sī zūnzhě sù shì è kǒu gǎn cǐ yú

太 子，密 行 第 一。牛 伺 尊 者，宿 世 恶 口，感 此 余

bào shòutiāngòngyǎng dì yī bú dòng zūnzhě jiǔ zhù shì jiān yīng

报，受 天 供 养 第 一。不 动 尊 者，久 住 世 间，应

mò shì gòng fú tián dì yī hēi guāng zūnzhě wéi fó shǐ zhě jiào

末 世 供，福 田 第 一。黑 光 尊 者，为 佛 使 者，教

huà dì yī fáng xiù zūnzhě zhī xīng xiù dì yī shàn róng zūnzhě shòu

化 第 一。房 宿 尊 者，知 星 宿 第 一。善 容 尊 者，寿

mìng dì yī wú pín zūnzhě yì fó táng dì tiānyǎn dì yī cǐ děng

命 第 一。无 贫 尊 者，亦 佛 堂 弟，天 眼 第 一。此 等

cháng suí zhòng běn fǎ shēn dà shì shì zuò shēng wén wéi yǐng xiǎng
常随众，本法身大士，示作声闻，为影响
zhòng jīn wén jìng tǔ shè shòu gōng dé dé dì yī yì xī tán zhī yì
众。今闻净土摄受功德，得第一义悉檀之益，
zēng dào sǔn shēng zì jìng fó tǔ fù míng dāng jī zhòng yī
增道损生，自净佛土，复名当机众矣。

dīng èr pú sà zhòng
(丁) 二、菩萨众。

bìng zhū pú sà mó hē sà wén shū shī lì fǎ wáng zǐ ē
并诸菩萨摩诃萨，文殊师利此云妙德法王子、阿

yì duō 此云无能胜， pú sà qián tuó hē tí 此云不 息 pú sà cháng jīng jìn pú
逸多 弥勒菩萨之名 菩萨、乾陀诃提 休 息 菩萨、常 精进菩

sà yǔ rú shì děng zhū dà pú sà
萨，与如是等诸大菩萨。

pú sà mó hē sà cǐ yún dà dào xīn chéng jiù yǒu qíng nǎi bēi
菩萨摩诃萨，此云大道心成就有情。乃悲

zhì shuāng yùn zì tā jiān lì zhī chēng fó wéi fǎ wáng wén shū shào
智双运，自他兼利之称。佛为法王，文殊绍

fó jiā yè míng fǎ wáng zǐ pú sà zhòng zhōng zhì huì dì yī
佛家业，名法王子，菩萨众中，智慧第一。

fēi yǒng měng shí zhì bù néng zhèng jiě jìng tǔ fǎ mén gù jū chū
非勇猛实智，不能证解净土法门，故居初。

mí lè dāng lái chéng fó xiàn jū děng jué yǐ jiū jìng yán jìng fó guó wéi
弥勒当来成佛，现居等觉，以究竟严净佛国为

yào wù gù cì liè bù xiū xī zhě kuàng jié xiū xíng bú zàn tíng gù
要务，故次列。不休息者，旷劫修行不暂停故。

cháng jīng jìn zhě zì lì lì tā wú pí juàn gù cǐ děng shēn wèi pú sà
常精进者，自利利他无疲倦故。此等深位菩萨，

bì jiē qiú shēng jìng tǔ yǐ bù lí jiàn fó bù lí wén fǎ bù lí
必皆求生净土，以不离见佛，不离闻法，不离

qīn jìn gòng yǎng zhòng sēng nǎi néng sù jí yuán mǎn pú tí gù
亲近供养众僧，乃能速疾圆满菩提故。

dīng sān tiān rén zhòng
(丁) 三、天人众。

jì shì tí huán yīn děng wú liàng zhū tiān dà zhòng jù
及释提桓因等，无量诸天大众俱。

shì tí huán yīn cǐ yún néng wéi zhǔ jí dāo lì tiān wáng děng
释提桓因，此云能为主，即忉利天王。等

zhě xiàděng sì wáng shàngděng yè mó dōushuài huà lè tā
者，下等四王，上等夜摩、兜率、化乐、他
huà sè wú sè wú liàngzhūtiān yě dà zhòng jù wèi shí fāngtiān
化、色、无色无量诸天也。大众俱，谓十方天
rén bā bù xiū luó rén fēi rénděng wú bù yǔ huì wú fēi jìng
人、八部、修罗、人、非人等无不与会，无非净
tǔ fǎ mén suǒ shè zhī jī yě tōng xù jìng
土法门所摄之机也。通序竟。

yǐ èr bié xù fā qǐ xù yě
(乙)二、别序。发起序也。

jìng tǔ miào mén bù kě sī yì wú rén néng wèn fó zì chàng
净土妙门，不可思议，无人能问，佛自唱
yī zhèng míng zì wéi fā qǐ yòu fó zhì jiàn jī wú miù jiàn cǐ dà zhòng
依正名字为发起。又佛智鉴机无谬，见此大众
yīng wén jìng tǔ miào mén ér huò sì yì gù bú sì wèn biàn zì fā qǐ
应闻净土妙门而获四益，故不俟问，便自发起。
rú fàn wǎng xià juàn zì chàng wèi hào yún wǒ jīn lú shè nà děng
如《梵网》下卷自唱位号云“我今卢舍那”等，
zhì zhě pàn zuò fā qǐ xù lì kě zhī yě
智者判作发起序，例可知也。

ěr shí fó gào zhǎng lǎo shè lì fú cóng shì xī fāng guò shí wàn
尔时，佛告长老舍利弗：从是西方过十万

yì fó tǔ yǒu shì jiè míng yuē jí lè qí tǔ yǒu fó hào ē mí tuó
亿佛土，有世界名曰极乐。其土有佛，号阿弥陀，

jīn xiàn zài shuō fǎ
今现在说法。

jìng tǔ fǎ mén sāngēn pǔ shè jué dài yuán róng bù kě sī
净土法门，三根普摄，绝待圆融，不可思

yì yuán shōu yuán chāo yī qiè fǎ mén shèn shēn nán xìn gù tè gào
议。圆收圆超一切法门，甚深难信。故特告

dà zhì huì zhě fēi dì yī zhì huì bù néng zhí xià wú yí yě xī fāng
大智慧者，非第一智慧，不能直下无疑也。西方

zhě héng gèn zhí xī biāo shì xiàn chù yě shí wàn yì zhě qiān wàn
者，横亘直西，标示现处也。十万亿者，千万

yuē yì jīn jī yì zhì shí wàn yě fó tǔ zhě sān qiān dà qiān shì jiè
曰亿，今积亿至十万也。佛土者，三千大千世界，

tōng wéi yī fó suǒ huà qiě yǐ cǐ tǔ yán zhī yī xū mí shān dōng
通为一佛所化。且以此土言之，一须弥山，东

xī nánběi gè yī zhōu tóng yī rì yuèsuǒzhào yī tiě wéishānsuǒrào
西南北各一洲，同一日月所照，一铁围山所绕，
míng yī sì tiān xià qiān sì tiān xià míngxiǎoqiān shì jiè qiānxiǎoqiān
名一四天下。千四天下名小千世界，千小千
míngzhōngqiān shì jiè qiānzhōngqiānmíng dà qiān shì jiè guò rú cǐ fó
名中千世界，千中千名大千世界。过如此佛
tǔ shí wàn yì zhī xī shì jí lè shì jiè yě
土十万亿之西，是极乐世界也。

wèn hé gù jí lè zài xī fāng
问：何故极乐在西方？

dá cǐ fēi shàn wèn jiǎ shǐ jí lè zài dōng rǔ yòu wèn hé
答：此非善问。假使极乐在东，汝又问何
gù zài dōng qǐ fēi xì lùn kuàng zì shí yī wàn yì fó tǔ shì zhī
故在东，岂非戏论？况自十一万亿佛土视之，
yòu zài dōng yǐ hé zú zhì yí
又在东矣，何足致疑？

yǒu shì jiè míng yuē jí lè xù yī bào guó tǔ zhī míng yě shù yuē
有世界名曰极乐，序依报国土之名也。竖约
sān jì yǐ biàn shí jié héng yuē shí fāng yǐ dìng jiāng yú gù chēng shì
三际以辨时劫，横约十方以定疆隅，故称世
jiè jí lè zhě fàn yǔ xū mó tí yì yún ān yǎng ān lè qīng
界。极乐者，梵语须摩提，亦云安养、安乐、清
tài děng nǎi yǒng lí zhòng kǔ dì yī ān yǐn zhī wèi rú xià guǎng shì
泰等，乃永离众苦第一安隐之谓，如下广释。
rán fó tǔ yǒu sì gè fēn jìng huì fán shèng tóng jū tǔ wǔ zhuó zhòng
然佛土有四，各分净秽。凡圣同居土，五浊重
zhě huì wǔ zhuó qīng zhě jìng fāng biàn yǒu yú tǔ xī kōng zhuō dù zhèng
者秽，五浊轻者净。方便有余土，析空拙度证
rù zhě huì tǐ kōng qiǎo dù zhèng rù zhě jìng shí bào wú zhàng ài tǔ
入者秽，体空巧度证入者净。实报无障碍土，
cì dì sān guān zhèng rù zhě huì yī xīn sān guān zhèng rù zhě jìng cháng
次第三观证入者秽，一心三观证入者净。常
jì guāng tǔ fēn zhèng zhě huì jiū jìng mǎn zhèng zhě jìng jīn yún jí
寂光土，分证者秽，究竟满证者净。今云极
lè shì jiè zhèng zhǐ tóng jū jìng tǔ yì jí héng jù shàng sān jìng tǔ yě
乐世界，正指同居净土，亦即横具上三净土也

此论修德，不论性德。性德则一切微尘，法尔具足四种净秽佛土。今约信愿行三，弥陀名号不可思议故。能令凡夫所感同居极乐，最极清净也。此则十方佛土所无，极乐同居独擅，方是极

乐净土宗旨。下明义处皆然。有佛号阿弥陀，序正报教主之名也，

翻译如下广释。佛有三身，各论单复。法身单，

指所证理性。报身单，指能证功德智慧。化

身单，指所现相好色像。法身复者，自性清净

法身，离垢妙极法身。报身复者，自受用报

身，他受用报身。化身复者，示生化身，应

现化身。又佛界化身，随类化身。虽辨单复三

身，实非一非三，而三而一。不纵横，不并别，

离过绝非，不可思议。今云阿弥陀佛，正指同

居士中示生化身，仍复即报即法也。复次世界

及佛皆言有者，具四义：的标实境，令欣求故；

诚语指示，令专一故；简非乾城阳焰，非权

现曲示，非缘影虚妄，非保真偏但，破魔邪权

小故。非权，破华严合论之讹。非邪，破末世积迷之习。此二料简，尤大有关系；圆彰性具，令深证

故。今现在说法者，简上依正二有，非过去已

灭，未来未成，正应发愿往生，亲覲听法，

速成正觉也。复次二有现在，劝信序也；世

界名极乐，劝愿序也；佛号阿弥陀，劝持名

妙行序也。复次阿弥序佛，说法序法，现在海

huì xù sēng fó fǎ sēngtóng yī shí xiàng xù tǐ cóng cǐ qǐ xìn yuàn
会序僧。佛法僧同一实相，序体；从此起信愿
xíng xù zōng xìn yuàn xíng chéng bì dé wǎng shēng jiàn fó wén fǎ
行，序宗；信愿行成，必得往生见佛闻法，
xù yòng wéi yī fó jiè wéi suǒ yuán jìng bù zá yú shì xù jiào xiàng
序用；唯一佛界为所缘境，不杂余事，序教相
yě yán lüè yì zhōu yǐ chū xù fēn jìng
也。言略意周矣。初序分竟。

jiǎ èr zhèng zōng fēn sān chū guǎng chén bǐ tǔ yī
(甲) 二、正宗分三：初、广陈彼土依

zhèng miào guǒ yǐ qǐ xìn èr tè quàn zhòng shēng yīng qiú wǎng shēng yǐ
正妙果以启信；二、特劝众生应求往生以

fā yuàn sān zhèng shì xíng zhě zhí chí míng hào yǐ lì xíng
发愿；三、正示行者执持名号以立行。

xìn yuàn chí míng yī jīng yào zhǐ xìn yuàn wéi huì xíng chí míng
信愿持名，一经要旨。信愿为慧行，持名

wéi xíng xíng dé shēng yǔ fǒu quán yóu xìn yuàn zhī yǒu wú pǐn wèi gāo
为行行。得生与否，全由信愿之有无。品位高

xià quán yóu chí míng zhī shēn qiǎn gù huì xíng wéi qián dǎo xíng xíng wéi
下，全由持名之深浅。故慧行为前导，行行为

zhèng xiū rú mù zú bìng yùn yě
正修，如目足并运也。

yǐ chū wén wéi èr chū yī bào miào èr zhèng bào
(乙) 初文为二：初、依报妙；二、正报

miào
妙。

bǐng chū yòu èr chū zhēng shì èr guǎng shì
(丙) 初又二：初、征释；二、广释。

dīng chū yòu èr chū zhēng èr shì
(丁) 初又二：初、征；二、释。

wù jīn chū
(戊) 今初。

shè lì fú bǐ tǔ hé gù míng wéi jí lè
舍利弗，彼土何故名为极乐？

wù èr shì yòu èr chū yuē néng shòu yòng shì èr
(戊) 二释，又二：初、约能受用释；二、

yuē suǒ shòu yòng shì
约所受用释。

jǐ jīn chū
(己) 今初。

qí guózhòngshēng wú yǒuzhòng kǔ dànshòuzhū lè gù míng
其国众生，无有众苦，但受诸乐，故名

jí lè
极乐。

zhòngshēng shì néngshòuyòng rén dēng jué yǐ huán jiē kě míng
众生是能受用人，等觉以还皆可名。

jīn qiě yuē rén mínyán yǐ xià xià lì shàngshàng yě suō pó kǔ lè zá
今且约人民言，以下下例上上也。娑婆苦乐杂。

qí shí kǔ shì kǔ kǔ bī shēn xīn gù lè shì huài kǔ bù jiǔ zhù gù
其实苦是苦苦，逼身心故。乐是坏苦，不久住故。

fēi kǔ fēi lè shì xíng kǔ xìngqiān liú gù bǐ tǔ yǒng lí sān kǔ bù
非苦非乐是行苦，性迁流故。彼土永离三苦，不

tóng cǐ tǔ duì kǔ zhī lè nǎi míng jí lè yī wǎng fēn bié tóng jū
同此土对苦之乐，乃名极乐。一往分别。同居

wǔ zhuóqīng wú fēn duàn bā kǔ dànshòu bú bìng bù lǎo zì zài yóu
五浊轻，无分段八苦，但受不病不老，自在游

xíng tiān shí tiān yī zhūshàn jù huì dēng lè fāngbiàn tǐ guānqiǎo
行，天食天衣，诸善聚会等乐。方便体观巧，

wú chénkōng zhì jì zhī kǔ dànshòuyóu xì shéntōngdēng lè shí bào
无沈空滞寂之苦，但受游戏神通等乐。实报

xīn guānyuán wú gé bié bù róng zhī kǔ dànshòu wú ài bù sī yì lè
心观圆，无隔别不融之苦，但受无碍不思議乐。

jì guāng jiū jìng dēng wú fǎ shēnshèn lòu zhēncháng liú zhù zhī kǔ
寂光究竟等，无法身渗漏，真常流注之苦，

dànshòuchènxìngyuánmǎn jiū jìng lè rán tóng jū zhòngshēng yǐ chí
但受称性圆满究竟乐。然同居众生，以持

míngshàngēn fú dé tóng fó gù yuánjìng sì tǔ yuánshòuzhū lè yě
名善根福德同佛故，圆净四土，圆受诸乐也。

fù cì jí lè zuì shèng bú zài shàngsān tǔ ér zài tóng jū liáng
复次，极乐最胜，不在上三土，而在同居。良

yǐ shàng zhī zé shí fāngtóng jū xùn qí shū tè xià yòu kě yǔ cǐ
以上之，则十方同居，逊其殊特，下又可与此

tǔ jiàoliáng suǒ yǐ fán fū yōu rù ér cóngróng héngchāo ér dù yuè
土较量。所以凡夫优入而从容，横超而度越。

fó shuō kǔ lè yì zài yú cǐ
佛说苦乐，意在于此。

(己) 二、约所受用释 此亦转释上无有众苦但受诸乐之故，下广释一科亦然。

又，舍利弗，极乐国土，七重栏楯 以严际畔，七

重罗网 以严空界，七重行树 以严露地，皆是四宝，周匝围

绕，是故彼国名为极乐。

七重，表七科道品。四宝，表常、乐、

我、净四德。周匝围绕者，佛菩萨等无量住处

也。皆四宝则自功德深，周匝绕则他贤圣遍，

此极乐真因缘也。此等庄严，同居净土是增

上善业所感，亦圆五品观所感，以缘生胜

妙五尘为体；方便净土是即空观智所感，亦

相似三观所感，以妙真谛无漏五尘为体；实

报净土是妙假观智所感，亦分证三观所感，

以妙俗谛无尽五尘为体；常寂光土是即中

观智所感，亦究竟三观所感，以妙中谛称性

五尘为体。欲令易解，作此分别，实四土庄严，

无非因缘所生法，无不即空假中。所以极乐

同居净境，真俗圆融，不可限量。下皆仿此。

问：寂光惟理性，何得有此庄严？

答：一一庄严全体理性，一一理性具足

zhuāngyán fāng shì zhū fó jiū jìng yī guǒ ruò jì guāng bú jù shèngmiào
庄严，方是诸佛究竟依果。若寂光不具胜妙

wǔ chén hé yì piānzhēn fǎ xìng
五尘，何异偏真法性。

dīng èr guǎng shì èr chū bié shì suǒ shòu èr
(丁)二、广释二：初、别释所受；二、

hé shì néng shòu suǒ shòu
合释能受所受。

wù chū yòu èr chū shì shēng chù èr jié shì fó lì
(戊)初又二：初、释生处；二、结示佛力。

jǐ jīn chū
(己)今初。

yòu shè lì fú jí lè guó tǔ yǒu qī bǎo chí bā gōng dé shuǐ
又，舍利弗，极乐国土有七宝池，八功德水

chōngmǎn qí zhōng chí dǐ chún yǐ jīn shā bù dì sì biān jiē dào
充满其中。池底纯以金沙布地，四边阶道，

jīn yín liú lí bō lí hé chéng shàngyǒu lóu gé yì yǐ jīn
金、银、琉璃、玻璃合成。上有楼阁，亦以金、

yín liú lí bō lí chē qú chì zhū mǎnǎo ér yán shì zhī
银、琉璃、玻璃、砗磲、赤珠、玛瑙而严饰之。

chí zhōng lián huā dà rú chē lún qīng sè qīng guāng huáng sè huáng guāng
池中莲华大如车轮，青色青光，黄色黄光，

chì sè chì guāng bái sè bái guāng wēi miào xiāng jié
赤色赤光，白色白光，微妙香洁。

shàng míng zhù chù jīn míng shēng chù bǎo chí jīn yín děng suǒ
上明住处，今明生处。宝池金银等所

chéng bù tóng cǐ fāng tǔ shí yě bā gōng dé zhě yī chéng qīng
成，不同此方土石也。八功德者：一、澄清，

yì cǐ fāng hún zhuó èr qīng lěng yì hán rè sān gān měi
异此方浑浊；二、清冷，异寒热；三、甘美，

yì xián dàn liè wèi sì qīng ruǎn yì chén zhòng wǔ rùn zé
异咸淡劣味；四、轻软，异沉重；五、润泽，

yì sù fǔ tuì sè liù ān hé yì jí bào qī chú jī kě
异宿腐褪色；六、安和，异急暴；七、除饥渴，

yì shēng lěng bā zhǎng yǎng zhū gēn yì sǔn huài zhū gēn jí lì lì
异生冷；八、长养诸根，异损坏诸根及渗戾

zēng bìng mò nì děng yě chōngmǎn qí zhōng yì kū jié fàn làn dǐ
增病没溺等也。充满其中，异枯竭泛滥。底

chún jīn shā yì wū ní jiē dào sì bǎo yì zhuān shí bì jí míng
纯金沙，异污泥。阶道四宝，异砖石。陛级名
jiē tǎn tú míngdào chóng wū mínglóu cénlóu míng gé qī bǎo
阶，坦途名道，重屋名楼，岑楼名阁。七宝
lóu gé yì cǐ fāng tǔ mù dānqīng yě lóu gé shì zhùchù jí fǎ huì chù
楼阁，异此方土木丹青也。楼阁是住处及法会处。
dàn dé bǎo chí liánbāo kāi fū biàn kě dēng sì àn rù fǎ huì jiàn
但得宝池莲胞开敷，便可登四岸，入法会，见
fó wén fǎ yě huā lún zhě lún wáng jīn lún dà sì shí lǐ qiě jǔ
佛闻法也。华轮者，轮王金轮大四十里，且举
zuì xiǎozhěyán ruò jù guānjīng jí wú liàngshòu huì dà
最小者言。若据《观经》及《无量寿会》，大
xiǎo shí bù kě liáng yóutóng jū jìng tǔ shēnxiàng bù dēng gù yě qīng sè
小实不可量，由同居净土身相不等故也。青色
míngyōu bō luó huáng sè míng jū wù tóu chì sè míng bō tóu mó bái
名优钵罗，黄色名拘勿头，赤色名钵头摩，白
sè míng fēn tuó lì yóushēngshēnyǒuguāng gù liánbāo yì yǒuguāng
色名芬陀利。由生身有光，故莲胞亦有光。
rán jí lè liánhuā guāng sè wú liàng cǐ yì lüè yán ěr wēimiào xiāng
然极乐莲华，光色无量，此亦略言耳。微妙香
jié lüè tàn liánhuā sì dé zhì ér fēi xíngyuēwēi wú ài yuēmiào
洁，略叹莲华四德。质而非形曰微。无碍曰妙。
fēi xíng zé fēi chén gù jié yě liánbāo rú cǐ shēngshēn kě zhī
非形则非尘，故洁也。莲胞如此，生身可知。

（己）二、结示佛力

shè lì fú jí lèguó tǔ chéng jiù rú shì gōng dé zhuāngyán
舍利弗，极乐国土成就如是功德庄严。

míngshàngzhùchù shēngchùzhǒngzhǒngzhuāngyán jiē shì ē mí
明上住处、生处种种庄严，皆是阿弥

tuó fó dà yuàn dà xíng chèn xìng gōng dé zhī suǒ chéng jiù gù néng biàn
陀佛大愿、大行称性功德之所成就。故能遍

yán sì zhǒng jìng tǔ pǔ shè shí fāng sān shì yī qiè fán shèng lìng wǎng
严四种净土，普摄十方三世一切凡圣令往

shēng yě fù cì fó yǐ dà yuàn zuò zhòng shēng duō shàn gēn zhī yīn
生也。复次，佛以大愿作众生多善根之因，

yǐ dà xíng zuò zhòng shēng duō fú dé zhī yuán lìng xìn yuàn chí míng zhě
以大行作众生多福德之缘。令信愿持名者，

niànniànchéng jiù rú shì gōng dé ér jiē shì yǐ chéng fēi jīn fēi dāng
念念成就如是功德，而皆是已成，非今非当。

cǐ zé yǐ ē mí zhǒngzhǒngzhuāngyán zuò zēngshàngběn zhì dài qǐ
此则以阿弥种种庄严作增上本质，带起

zhòngshēng zì xīn zhǒngzhǒngzhuāngyán quán fó jí shēng quán tā jí
众生自心种种庄严。全佛即生，全他即

zì gù yuēchéng jiù rú shì gōng dé zhuāngyán
自。故曰成就如是功德庄严。

wù èr hé shì néngshòusuǒshòu yòu èr chūyuē wǔ
(戊)二、合释能受所受，又二：初约五

gēn wǔ chén míng shòu yòng cì yuē ěr gēn shēng chén míng shòu yòng
根五尘明受用；次约耳根声尘明受用。

jǐ chūyòu èr chū zhèng míng èr jié shì
(己)初又二：初、正明；二、结示。

gēng jīn chū
(庚)今初。

yòu shè lì fú bǐ fó guó tǔ cháng zuò tiānyuè huáng jīn
又，舍利弗，彼佛国土_{空中}常作天乐，_{下是}黄金

wéi dì zhòu yè liù shí yù tiānmàn tuó luó huā shàng yán kōng jiè xià yán jīn dì qí tǔ zhòng
为地。昼夜六时，雨天曼陀罗华_{上严空界下严金地}。其土众

shēng cháng yǐ qīngdàn gè yǐ yī gé shèng zhòng miào huā gòng
生，常以清旦，各以衣祴，盛众妙华，供

yǎng tā fāng shí wàn yì fó jí yǐ shí shí huándào běnguo fàn shí
养他方十万亿佛。即以食时，还到本国，饭食

jīng xíng
经行。

yuè shì shēng chén dì shì sè chén huā shì sè xiāng èr chén
乐是声尘，地是色尘，华是色香二尘，

shí shì wèi chén shèng huā sǎn huā jīng xíng shì chù chén zhòng shēng
食是味尘，盛华、散华、经行是触尘，众生

wǔ gēn duì wǔ chén kě zhī cháng zuò zhě jí liù shí yě huáng jīn
五根对五尘可知。常作者，即六时也。黄金

wéi dì zhě qī bǎo suǒ yán dì jiè tǐ shì huáng jīn yě rì fēn chū
为地者，七宝所严地界，体是黄金也。日分初、

zhōng hòu míng zhòu sān shí yè fēn chū zhōng hòu míng yè
中、后，名昼三时。夜分初、中、后，名夜

sān shí gù yún zhòu yè liù shí rán bǐ tǔ yī zhèng gè yǒu guāng míng
三时。故云昼夜六时。然彼土依正各有光明，

bù jiǎ rì yuè ān fēn zhòu yè qiě shùn cǐ fāng jiǎ shuō fēn jì ěr
不假日月，安分昼夜？且顺此方假说分际耳。

màn tuó luó cǐ yún shì yì yòu yún bái huā yī gé shì shèng huā
曼陀罗，此云适意，又云白华。衣袂，是盛华

qì zhòng miào huā míng fēi màn tuó luó yī zhǒng yīng rú miào jīng sì
器。众妙华，明非曼陀罗一种，应如妙经四

huā biǎo sì yīn wèi gòng yǎng tā fāng fó biǎo zhēn yīn huì qū jí guǒ
华，表四因位。供养他方佛，表真因会趋极果，

guǒ dé wú bú biàn yě qiě jù suǒ pó yán shí wàn yì fó yì xiǎn shēng
果德无不遍也。且据娑婆言十万亿佛，意显生

jí lè yǐ huángòng shì jiā mí lè jiē bù nán ěr ruò ē mí
极乐已，还供释迦、弥勒，皆不难耳。若阿弥

shén lì suǒ jiā hé yuǎn bú dào zāi shí shí jí qīngdàn gù yún
神力所加，何远不到哉？食时，即清旦，故云

jí yǐ míng qí shén zú bù kě sī yì bù lí bǐ tǔ cháng biàn shí
即以。明其神足不可思议，不离彼土，常遍十

fāng bù jiǎ yú shí huí huán yě cǐ wén xiǎn jí lè yī shēng yī chén
方，不假逾时回还也。此文显极乐一声、一尘、

yī nà nà nǎi zhì kuà bù tán zhǐ xī yǔ shí fāng sān bǎo guàn chè wú
一刹那，乃至跨步弹指，悉与十方三宝贯彻无

ài yòu xiǎn zài suǒ pó zé zhuó zhòng è zhàng yǔ jí lè bù gé ér gé
碍。又显在娑婆则浊重恶障，与极乐不隔而隔。

shēng jí lè zé gōng dé shèn shēn yǔ suǒ pó gé ér bù gé yě fàn shí
生极乐则功德甚深，与娑婆隔而不隔也。饭食

jīng xíng zhě niàn shí shí zhì bù jiǎ ān pái shí bì bō qù bù láo
经行者，念食食至，不假安排。食毕钵去，不劳

jǔ shì dàn jīng xíng jīn dì huā lè yú lè rèn yùn jìn xiū ér yǐ
举拭。但经行金地，华乐娱乐，任运进修而已。

gēng èr jié shì (庚) 二、 结示

shè lì fú jí lè guó tǔ chéng jiù rú shì gōng dé zhuāng yán
舍利弗，极乐国土成就如是功德庄严。

jǐ èr yuē ěr gēn shēng chén míng shòu yòng (己) 二、 约耳根声尘明受用。

yǐ cǐ fāng ěr gēn zuì lì gù bié jiù fǎ yīn guǎng míng qí shí
以此方耳根最利，故别就法音广明。其实

jí lè shè fǎ jiè jī wǔ chén yī yī yuán miào chū shēng yī qiè fǎ
极乐摄法界机，五尘一一圆妙，出生一切法

mén yě
门也。

yòu èr chū bié míng èr zǒng jié
又二：初，别明；二、总结。

gēng chūzhōng èr chū huà yǒu qíng shēng èr huà wú
(庚) 初中二：初、化有情声；二、化无

qíng shēng
情声。

xīn chū yòu èr chū niǎo yīn fǎ lì èr zhēng shì
(辛) 初又二：初、鸟音法利；二、征释

lüè xiǎn
略显。

rén jīn chū
(壬) 今初。

fù cì shè lì fú bǐ guó cháng yǒu zhǒng zhǒng qí miào zá sè
复次，舍利弗，彼国常有种种奇妙杂色

zhī niǎo bái hè kǒng què yīng wǔ shè lì jiā líng pín qié gòng
之鸟，白鹤、孔雀、鸚鵡、舍利、迦陵频伽、共

mìng zhī niǎo shì zhū zhòng niǎo zhòu yè liù shí chū hé yǎ yīn qí
命之鸟。是诸众鸟，昼夜六时，出和雅音。其

yīn yǎn chàng wǔ gēn wǔ lì qī pú tí fēn bā shèng dào fēn rú
音演畅五根、五力、七菩提分、八圣道分，如

shì děng fǎ qí tǔ zhòng shēng wén shì yīn yǐ jiē xī niàn fó
是等法。其土众生，闻是音已，皆悉念佛、

niàn fǎ niàn sēng
念法、念僧。

zhǒng zhǒng qí miào zá sè yán duō qiě měi yě xià lüè chū liù
种种奇妙杂色，言多且美也，下略出六

zhǒng shè lì jiù yún qī lù qí chán shī yún shì chūnyīng huò rán
种。舍利，旧云鸞鹭，琦禅师云是春莺，或然。

jiā líng pín qié cǐ yún miào yīn wèi chū què shí yīn chāo zhòng niǎo
迦陵频伽，此云妙音，未出穀时，音超众鸟。

gòng mìng yī shēn liǎng tóu shí bié bào tóng cǐ èr zhǒng xī yù xuě
共命，一身两头，识别报同。此二种西域雪

shān děng chù yǒu zhī jiē jì cǐ jiān ài shǎng zhě yán qí sì ér yǐ liù
山等处有之，皆寄此间爱赏者言其似而已。六

shí chū yīn zé zhī jìng tǔ bù yǐ niǎo qī wéi yè liáng yǐ lián huā tuō
时出音，则知净土不以鸟栖为夜，良以莲华托

shēng zhī shēn běn wú hūnshuì bù jiǎ yè wò yě wǔ gēnděngzhě
生之身，本无昏睡，不假夜卧也。五根等者，
sān shí qī dào pǐn yě suǒ wèi
三十七道品也。所谓：

sì niànchù yī shēnniànchù èr shòuniànchù sān
四念处：一、身念处；二、受念处；三、
xīn niànchù sì fǎ niànchù
心念处；四、法念处。

sì zhèng qín yī yǐ shēng è fǎ lìng duàn èr wèishēng
四正勤：一、已生恶法令断；二、未生
è fǎ bú lìngshēng sān wèishēngshàn fǎ lìngshēng sì yǐ shēng
恶法不令生；三、未生善法令生；四、已生
shàn fǎ lìng zēngzhǎng
善法令增长。

sì rú yì zú yī yù rú yì zú èr jīng jìn rú yì zú
四如意足：一、欲如意足；二、精进如意足；
sān xīn rú yì zú sì sī wéi rú yì zú
三、心如意足；四、思惟如意足。

wǔ gēnzhě xìn zhèngdào jí zhùdào fǎ míng xìn gēn xíngzhèng
五根者：信正道及助道法，名信根；行正
dào jí zhū zhùdào shàn fǎ qín qiú bù xī míng jīng jìn gēn niànzhèng
道及诸助道善法，勤求不息，名精进根；念正
dào jí zhū zhùdào shàn fǎ gèng wú tā niàn míng niàngēn shè xīn zài
道及诸助道善法，更无他念，名念根；摄心在
zhèngdào jí zhū zhùdào shàn fǎ zhōng xiāng yìng bú sǎn míng dìng gēn
正道及诸助道善法中，相应不散，名定根；
wèi zhèngdào jí zhū zhùdào shàn fǎ guān yú kǔ děng sì dì míng huì
为正道及诸助道善法，观于苦等四谛，名慧
gēn
根。

wǔ lì zhě xìn gēnzēngzhǎng néng pò yí huò pò zhū xié xìn
五力者：信根增长，能破疑惑，破诸邪信，
jí pò fán nǎo míng xìn lì jīng jìn gēnzēngzhǎng pò zhǒngzhǒngshēn
及破烦恼，名信力；精进根增长，破种种身
xīn xiè dài chéngbànchū shì dà shì míng jīng jìn lì niàngēnzēngzhǎng
心懈怠，成办出世大事，名精进力；念根增长，
pò zhū xié niàn chéng jiù yī qiè chū shì zhèngniàngōng dé míng niàn lì
破诸邪念，成就一切出世正念功德，名念力；

dìnggēnzēngzhǎng néng pò luànxiǎng fā zhū shì lǐ chándìng míngdìng
定根增长，能破乱想，发诸事理禅定，名定
lì huìgēnzēngzhǎng néngzhētōngbié zhūhuò fā zhēn wú lòu míng
力；慧根增长，能遮通别诸惑，发真无漏，名
huì lì
慧力。

qī pú tí fēn yì míng qī jué fēn zhì huìguānzhū fǎ shí shàn
七菩提分，亦名七觉分。智慧观诸法时，善
néngjiǎn bié zhēnwěi bú miù qǔ zhū xū wěi fǎ míng zé fǎ jué fēn
能简别真伪，不谬取诸虚伪法，名择法觉分。
jīng jìn xiū zhū dào fǎ shí shànnéng jué liǎo bú miù xíng yú wú yì kǔ
精进修诸道法时，善能觉了，不谬行于无益苦
xíng cháng qín xīn zài zhēn fǎ zhōng xíng míng jīng jìn jué fēn ruò xīn
行，常勤心在真法中行，名精进觉分。若心
dé fǎ xǐ shànnéng jué liǎo cǐ xǐ bù yī diāndǎo zhī fǎ ér xǐ
得法喜，善能觉了此喜，不依颠倒之法而喜，
zhù zhēn fǎ xǐ míng xǐ jué fēn ruò duànchú zhū jiàn fán nǎo zhī shí
住真法喜，名喜觉分。若断除诸见烦恼之时，
shànnéng jué liǎo chú zhū xū wěi bù sǔn zhēnzhèng shàngēn míng chú
善能觉了，除诸虚伪，不损真正善根，名除
jué fēn ruò shě suǒ jiàn niàn zhuó jìng shí shànnéng jué liǎo suǒ shě zhī jìng
觉分。若舍所见念著境时，善能觉了所舍之境
xū wěi bù shí yǒng bù zhuī yì míng shě jué fēn ruò fā zhū chándìng
虚伪不实，永不追忆，名舍觉分。若发诸禅定
zhī shí shànnéng jué liǎo zhū chán xū jiǎ bù shēng ài jiàn wàng xiǎng
之时，善能觉了诸禅虚假，不生爱见妄想，
míngdìng jué fēn ruò xiū chū shì dào shí shànnéng jué liǎo cháng shǐ
名定觉分。若修出世道时，善能觉了，常使
dìng huì jūn píng huò xīn chén mò dāng niàn yòng zé fǎ jīng jìn xǐ
定慧均平；或心沉没，当念用择法、精进、喜
sān jué fēn yǐ chá qǐ zhī huò xīn fú dòng dāng niàn yòng chú shě
三觉分以察起之；或心浮动，当念用除、舍、
dìng sān jué fēn yǐ shè chí zhī tiáo hé shì zhōng míng niàn jué fēn
定三觉分以摄持之；调和适中，名念觉分。

bā shèng dào fēn yì míng bā zhèng dào fēn xiū wú lòu xíng guān
八圣道分，亦名八正道分。修无漏行观，
jiàn sì dì fēn míng míngzhèngjiàn yǐ wú lòu xīn xiāng yìng sī wéidòng
见四谛分明，名正见。以无漏心相应思惟动

fā jué zhī chóuliáng wèi lìng zēngzhǎng rù dà niè pán míngzhèng sī wéi
发觉知筹量，为令增长入大涅槃，名正思惟。

yǐ wú lòu huì chú sì xié mìng shè zhū kǒu yè zhù yī qiè zhèng yǔ zhōng
以无漏慧除四邪命，摄诸口业，住一切正语中，

míngzhèng yǔ yǐ wú lòu huì chú shēn yī qiè xié yè zhù qīng jìng zhèng
名正语。以无漏慧除身一切邪业，住清净正

shēn yè zhōng míngzhèng yè yǐ wú lòu huì tōng chú sān yè zhōng wǔ
身业中，名正业。以无漏慧通除三业中五

zhǒng xié mìng zhù qīng jìng zhèng mìng zhōng míngzhèng mìng yǐ wú lòu
种邪命，住清净正命中，名正命。以无漏

huì xiāng yìng qín jīng jìn xiū niè pán dào míngzhèng jīng jìn yǐ wú lòu huì
慧相应勤精进修涅槃道，名正精进。以无漏慧

xiāng yìng niàn zhèng dào jí zhù dào fǎ míngzhèng niàn yǐ wú lòu huì
相应念正道及助道法，名正念。以无漏慧

xiāng yìng rù dìng míngzhèng dìng
相应入定，名正定。

cǐ děng dào pǐn yī shēng miè sì dì ér xiū jí zàng jiào dào pǐn
此等道品，依生灭四谛而修，即藏教道品。

yī wú shēng sì dì ér xiū jí tōng jiào dào pǐn yī wú liàng sì dì ér
依无生四谛而修，即通教道品。依无量四谛而

xiū jí bié jiào dào pǐn yī wú zuò sì dì ér xiū jí yuán jiào dào pǐn
修，即别教道品。依无作四谛而修，即圆教道品。

zàng dào pǐn míng bàn zì fǎ mén jìng tǔ zhuó qīng sì bú bì yòng wèi
藏道品名半字法门，净土浊轻，似不必用，为

xiǎo zhǒng xiān shú zhě huò zàn yòng zhī tōng dào pǐn míng dà shèng chū mén
小种先熟者或暂用之。通道品名大乘初门，

sān shèng gòng bǐng tóng jū jìng tǔ duō shuō zhī bié dào pǐn míng dú pú
三乘共禀，同居净土多说之。别道品名独菩

sà fǎ tóng jū fāng biàn jìng tǔ duō shuō zhī yuán dào pǐn míng wú shàng
萨法，同居方便净土多说之。圆道品名无上

fó fǎ yǒu lì gēn zhě yú sì jìng tǔ jiē dé wén yě rú shì děng fǎ
佛法，有利根者，于四净土皆得闻也。如是等法

zhě děng qián niàn chù zhèng qín rú yì zú děng yú sì shè
者，等前念处、正勤、如意足，等余四摄、

liù dù shí lì wú wèi wú liàng fǎ mén yě sān shí qī pǐn shōu fǎ
六度、十力无畏无量法门也。三十七品，收法

suī jìn ér jī yuán bù děng zuò zhǒng zhǒng kāi hé míng yì bù tóng
虽尽，而机缘不等，作种种开合名义不同，

suí suǒ yù wén wú bù yǎn chàng gù lìng wén zhě niàn sān bǎo fā pú
随所欲闻，无不演畅。故令闻者念三宝，发菩
tí xīn fú miè fán nǎo yě zhuó jiàn cí wēi bù kě sī yì gù niàn fó
提心，伏灭烦恼也。灼见慈威不可思议，故念佛。
fǎ xǐ rù xīn fǎ wèi chōng zú gù niàn fǎ tóng wén gòng bǐng yī
法喜入心，法味充足，故念法。同闻共禀，一
xīn xiū zhèng gù niàn sāng néng niàn jí sāng guān suǒ niàn sān bǎo
心修证，故念僧。能念即三观。所念三宝，
yǒu bié xiàng yī tǐ jí sì jiào yì yì sān dì quán shí zhī bù tóng
有别相、一体及四教意义，三谛权实之不同，
rú shàng liào jiǎn dào pǐn yīng zhī
如上料简道品，应知。

rén èr zhēng shì lüè xiǎn
(壬) 二、征释略显

shè lì fú rǔ wù wèi cǐ niǎo shí shì zuì bào suǒ shēng suǒ yǐ
舍利弗，汝勿谓此鸟实是罪报所生。所以
zhě hé bǐ fó guó tǔ wú sān è dào shè lì fú qí fó guó tǔ
者何？彼佛国土无三恶道。舍利弗，其佛国土
shàng wú è dào zhī míng hé kuàng yǒu shí shì zhū zhòng niǎo jiē shì
尚无恶道之名，何况有实？是诸众鸟，皆是
ē mí tuó fó yù lìng fǎ yīn xuān liú biàn huà suǒ zuò
阿弥陀佛欲令法音宣流变化所作。

zhēng shì kě zhī
征释可知。

wèn bái hè děng fēi è dào míng yé
问：白鹤等非恶道名耶？

dá jì fēi zuì bào zé yī yī míng zì jiē quán rú lái jiū
答：既非罪报，则一一名字，皆诠如来究

jìng gōng dé suǒ wèi jiū jìng bái hè děng wú fēi xìng dé měi chēng qǐ
竟功德。所谓究竟白鹤等，无非性德美称，岂
è míng zāi
恶名哉。

wèn huà zuò zhòng niǎo hé yì
问：化作众鸟何义？

dá yǒu sì xī tán yīn yuán fán qíng xǐ cǐ zhū niǎo shùn qíng
答：有四悉檀因缘。凡情喜此诸鸟，顺情

ér huà lìng huān xǐ gù niǎo shàng shuō fǎ lìng wén shēng shàn gù
而化，令欢喜故；鸟尚说法，令闻生善故；

bù yú niǎo qǐ xià liè xiǎng duì zhì fēn bié xīn gù niǎo jí mí tuó
不于鸟起下劣想，对治分别心故；鸟即弥陀，
lǐng wù fǎ shēn píng děng wú bú jù wú bú zào gù cǐ zhōng xiǎn wēi fēng
令悟法身平等，无不具无不造故。此中显微风、
shù wǎng děng yīn jí yī qiè yī zhèng jiǎ shí dāng tǐ jí shì ē
树、网等音，及一切依正假实，当体即是阿
mí tuó fó sān shēn sì dé háo wú chā bié yě
弥陀佛三身四德，毫无差别也。

xīn èr huà wú qíng shēng
(辛) 二、化无情声

shè lì fú bǐ fó guó tǔ wēi fēng chuī dòng zhū bǎo xíng shù jí
舍利弗，彼佛国土，微风吹动诸宝行树及
bǎo luó wǎng chū wēi miào yīn pì rú bǎi qiān zhǒng yuè tóng shí jù zuò
宝罗网，出微妙音，譬如百千种乐同时俱作。
wén shì yīn zhě zì rán jiē shēng niàn fó niàn fǎ niàn sēng zhī xīn
闻是音者，自然皆生念佛、念法、念僧之心。
qíng yǔ wú qíng tóng xuān miào fǎ sì jiào dào pǐn wú liàng fǎ
情与无情，同宣妙法。四教道品，无量法
mén tóng shí yǎn shuō suí lèi gè jiě néng lìng wén zhě niàn sān bǎo yě
门，同时演说，随类各解，能令闻者念三宝也。
niàn sān bǎo shì cóng xī tán huò yì fán fū chuàng wén dà yǒng biàn shēn
念三宝是从悉檀获益。凡夫创闻，大踊遍身，
shì huān xǐ yì yǔ sān bǎo qì fēn jiāo jiē bì néng fā pú tí xīn
是欢喜益；与三宝气分交接，必能发菩提心，
shì shēng shàn yì yóu cǐ fú miè fán nǎo shì pò è yì zhèng wù yī
是生善益；由此伏灭烦恼，是破恶益；证悟一
tǐ sān bǎo shì rù lǐ yì yě chū bié míng jìng
体三宝，是入理益也。初别明竟。

gēng èr zǒng jié
(庚) 二、总结

shè lì fú qí fó guó tǔ chéng jiù rú shì gōng dé zhuāng yán
舍利弗，其佛国土成就如是功德庄严。
chóng chóng jié shì lìng shēn xìn yī qiè zhuāng yán jiē dǎo shī
重重结示，令深信一切庄严，皆导师
yuàn xíng suǒ chéng zhǒng zhì suǒ xiàn jiē wú rén jìng yè suǒ gǎn wéi
愿行所成，种智所现；皆吾人净业所感，唯
shí suǒ biàn fó xīn shēng xīn hù wéi yǐng zhì rú zhòng dēng míng
识所变。佛心生心，互为影质，如众灯明，

gè biàn sì yī quán lǐ chéng shì quán shì jí lǐ quán xìng qǐ xiū
各遍似一。全理成事，全事即理，全性起修，
quán xiū zài xìng yì kě shēn cháng sī yǐ nài hé lí cǐ jìng tǔ bié
全修在性。亦可深长思矣！奈何离此净土，别
tán wéi xīn jìng tǔ gān duò shǔ jí niǎo kōng zhī qiào yě zāi chū yī bào
谈唯心净土，甘堕鼠即鸟空之谓也哉！初依报
miào jìng
妙竟。

bǐng èr zhèng bào miào èr chū zhēng shì míng hào
(丙)二、正报妙二：初、征释名号；

èr bié shì zhǔ bàn
二、别释主伴。

dīng chū zhōng èr chū zhēng èr shì
(丁)初中二：初、征；二、释。

wù jīn chū
(戊)今初。

shè lì fú yú rǔ yì yún hé bǐ fó hé gù hào ē mí tuó
舍利弗，于汝意云何，彼佛何故号阿弥陀？

cǐ jīng dí shì chí míng miào xíng gù tè zhēng shì míng hào yù rén
此经的示持名妙行，故特征释名号，欲人

shēn xìn wàn dé hóng míng bù kě sī yì yī xīn zhí chí wú fù yí èr
深信万德洪名不可思议，一心执持，无复疑贰
yě
也。

wù èr shì èr chū yuē guāng míng shì èr yuē
(戊)二、释二：初、约光明释；二、约

shòu mìng shì
寿命释。

ē mí tuó zhèng fān wú liàng běn bù kě shuō běn shī yǐ guāng
阿弥陀，正翻无量，本不可说。本师以光、

shòu èr yì shōu jìn yī qiè wú liàng guāng zé héng biàn shí fāng shòu
寿二义，收尽一切无量。光则横遍十方，寿

zé shù qióng sān jì héng shù jiāo chè jí fǎ jiè tǐ jǔ cǐ tǐ zuò
则竖穷三际。横竖交彻，即法界体。举此体作

mí tuó shēn tǔ yì jí jǔ cǐ tǐ zuò mí tuó míng hào shì gù mí tuó
弥陀身土，亦即举此体作弥陀名号。是故弥陀

míng hào jí zhòng shēng běn jué lǐ xìng chí míng jí shǐ jué hé běn
名号，即众生本觉理性。持名，即始觉合本。

shǐ běn bú èr shēng fó bú èr gù yī niàn xiāng yīng yī niàn fó niàn
始本不二，生佛不二。故一念相应一念佛，念
niàn xiāng yīng niàn niàn fó yě
念相应念念佛也。

jǐ jīn chū
(己) 今初。

shè lì fú bǐ fó guāng míng wú liàng zhào shí fāng guó wú suǒ
舍利弗，彼佛光明无量，照十方国无所

zhàng ài shì gù hào wéi ē mí tuó
障碍，是故号为阿弥陀。

xīn xìng jì ér cháng zhào gù wéi guāng míng jīn chè zhèng xīn xìng
心性寂而常照，故为光明。今彻证心性

wú liàng zhī tǐ gù guāng míng wú liàng yě zhū fó jiē chè xìng tǐ jiē
无量之体，故光明无量也。诸佛皆彻性体，皆

zhào shí fāng jiē kě míng wú liàng guāng ér yīn zhōng yuàn lì bù tóng
照十方，皆可名无量光。而因中愿力不同，

suí yīn yuán lì bié míng mí tuó wéi fǎ zàng bǐ qiū fā sì shí bā yuàn
随因缘立别名。弥陀为法藏比丘，发四十八愿，

yǒu guāng míng héng zhào shí fāng zhī yuàn jīn guǒ chéng rú yuàn yě fǎ
有光明恒照十方之愿，今果成如愿也。法

shēng guāng míng wú fēn jì bào shēng guāng míng chèn zhēn xìng cǐ zé fó
身光明无分际，报身光明称真性，此则佛

fó dào tóng yīng shēng guāng míng yǒu zhào yī yóu xún zhě shí bǎi qiān yóu
佛道同。应身光明有照一由旬者，十百千由

xún zhě yī shì jiè shí bǎi qiān shì jiè zhě wéi ē mí pǔ zhào gù bié
旬者，一世界十百千世界者。唯阿弥普照，故别

míng wú liàng guāng rán sān shēn bù yī bú yì wèi lìng zhòng shēng dé sì
名无量光。然三身不一不异，为令众生得四

yì gù zuò cǐ fēn bié ěr dāng zhī wú zhàng ài yuē rén mín yán
益故，作此分别耳。当知无障碍，约人民言。

yóu zhòng shēng yǔ fó yuán shēn gù fó guāng dào chù yī qiè shì jiān wú
由众生与佛缘深，故佛光到处，一切世间无

bù yuán jiàn yě
不圆见也。

jǐ èr yuē shòu mìng shì
(己) 二、约寿命释

yòu shè lì fú bǐ fó shòu mìng jí qí rén mín wú liàng
又，舍利弗，彼佛寿命及其人民，寿命皆无量

wú biān ē sēng qí jié gù míng ē mí tuó
无边阿僧祇劫，故名阿弥陀。

xīn xìngzhào ér cháng jì gù wéishòumìng jīn chèzhèng xīn xìng
心性照而常寂，故为寿命。今彻证心性

wú liàng zhī tǐ gù shòumìng wú liàng yě fǎ shēnshòumìng wú shǐ wú
无量之体，故寿命无量也。法身寿命无始无

zhōng bào shēnshòumìng yǒu shǐ wú zhōng cǐ yì fó fó dào tóng jīe
终，报身寿命有始无终。此亦佛佛道同，皆

kě míng wú liàngshòu yìngshēn suí yuàn suí jī yán cù bù děng fǎ
可名无量寿。应身随愿随机，延促不等。法

zàng yuàn wáng yǒu fó jí rén shòumìng jīe wú liàng zhī yuàn jīn guǒ
藏愿王，有佛及人寿命皆无量之愿，今果

chéng rú yuàn bié míng wú liàngshòu yě ē sēng qí wú biān wú
成如愿，别名无量寿也。阿僧祇，无边、无

liàng jīe suànshù míng shí yǒuliàng zhī wú liàng rán sānshēn bù yī bú
量，皆算数名，实有量之无量。然三身不一不

yì yìngshēn yì kě jí shì wú liàng zhī wú liàng yī jí zhě bìng yě
异，应身亦可即是无量之无量矣。及者，并也。

rén mín zhǐ děng jué yǐ huán wèi fó shòumìng bìng qí rén mín shòumìng
人民，指等觉以还。谓佛寿命并其人民寿命，

jīe wú liàngděng yě dāng zhī guāngshòumíng hào jīe běnzhòngshēngjiàn
皆无量等也。当知光寿名号，皆本众生建

lì yǐ shēng fó píngděng néng lìng chí míngzhě guāng míng shòumìng
立。以生佛平等，能令持名者，光明寿命

tóng fó wú yì yě fù cì yóu wú liàngguāng yì gù zhòngshēngshēng
同佛无异也。复次，由无量光义，故众生

jí lè jí shēng shí fāng jiàn ē mí tuó fó jí jiàn shí fāng zhū fó néng
极乐即生十方，见阿弥陀佛即见十方诸佛，能

zì dù jí pǔ lì yī qiè yóu wú liàngshòu yì gù jí lè rén mín jí
自度即普利一切。由无量寿义，故极乐人民，即

shì yī shēng bǔ chù jīe dìng cǐ shēng chéng fó bú zhì yì shēng dāng
是一生补处，皆定此生成佛，不至异生。当

zhī lí què xiàn qián yī niàn wú liàngguāngshòu zhī xīn hé chù yǒu ē mí
知离却现前一念无量光寿之心，何处有阿弥

tuó fó míng hào ér lí què ē mí tuó fó míng hào hé yóu chèzhèng
陀佛名号？而离却阿弥陀佛名号，何由彻证

xiàn qián yī niàn wú liàngguāngshòu zhī xīn yuànshēn sī zhī yuànshēn
现前一念无量光寿之心？愿深思之，愿深

sī zhī
思之。

dīng èr bié shì zhǔ bàn èr chū bié shì èr jié
(丁) 二、别释主伴二：初、别释；二、结

shì
示。

wù chū yòu èr chū zhǔ èr bàn
(戊) 初又二：初、主；二、伴。

jǐ jīn chū cǐ yì shì bié xù zhōng jīn xiàn zài shuō fǎ jù
(己) 今初，此亦释别序中今现在说法句。

shè lì fú ē mí tuó fó chéng fó yǐ lái yú jīn shí jié
舍利弗，阿弥陀佛成佛以来于今十劫。

cǐ míng jí lè shì jiè jiào zhǔ chéng jiù yě rán fǎ shēn wú chéng
此明极乐世界教主成就也。然法身无成

wú bù chéng bù yīng lùn jié bào shēn yīn yuán guǒ mǎn míng chéng yīng
无不成，不应论劫。报身因圆满名成，应

shēn wéi wù shì shēng míng chéng jiē kě lùn jié yòu fǎ shēn yīn xiū dé
身为物示生名成，皆可论劫。又法身因修德

xiǎn yì kě lùn chéng lùn jié bào shēn bié wú xīn dé yīng shēn rú yuè
显，亦可论成论劫。报身别无新得，应身如月

yìn chuān yì wú chéng bù chéng bù yīng lùn jié dàn zhū fó chéng
印川，亦无成不成，不应论劫。但诸佛成

dào gè yǒu běn jì běn dì bìng bù kě cè qiě yuē jí lè shì chéng
道，各有本迹，本地并不可测。且约极乐示成

zhī jì ér yán jí shì sān shēn yī chéng yī qiè chéng yì shì fēi chéng
之迹而言，即是三身一成一切成，亦是非成

fēi bù chéng ér lùn chéng yě yòu fó shòu wú liàng jīn jīn shí jié
非不成而论成也。又佛寿无量，今仅十劫。

zé xiàn zài shuō fǎ shí zhèng wèi yāng pǔ quàn sān shì zhòng shēng sù
则现在说法，时正未央。普劝三世众生速

qiú wǎng shēng tóng fó shòu mìng yī shēng chéng bàn yě yòu xià wén
求往生，同佛寿命，一生成办也。又下文

wú shù shēng wén pú sà jí yǔ bǔ chù jiē shí jié suǒ chéng jiù zhèng
无数声闻菩萨及与补处，皆十劫所成就。正

xiǎn shí fāng sān shì wǎng shēng bú tuì zhě duō qiě yì yě
显十方三世往生不退者，多且易也。

jǐ èr bàn
(己) 二、伴

yòu shè lì fú bǐ fó yǒu wú liàng wú biānshēngwén dì zǐ
又，舍利弗，彼佛有无量无边声闻弟子，
jiē ē luó hàn fēi shì suànshù zhī suǒnéng zhī zhū pú sà zhòng yì fù
皆阿罗汉，非是算数之所能知。诸菩萨众亦复
rú shì
如是。

tā fāngdìngxìng èr shèng bù dé shēng bǐ ruò xiān xí xiǎoxíng
他方定性二乘，不得生彼。若先习小行，
lín zhōng huí xiàng pú tí fā dà shì yuànzhě shēng bǐ guó yǐ fó
临终回向菩提，发大誓愿者，生彼国已，佛
shùn jī shuō fǎ lìng duànjiàn sī gù míng luó hàn rú bié jiào qī zhù
顺机说法，令断见思，故名罗汉。如别教七住
duànjiàn sī zhī lèi fēi shí shēngwén yě gài zàng tōng èr jiào bù
断见思之类，非实声闻也。盖藏、通二教，不
wén tā fāng fó míng jīn wén mí tuó míng hào xìn yuàn wǎngshēng zǒng
闻他方佛名，今闻弥陀名号，信愿往生，总
shǔ bié yuán èr jiào suǒ shè jī yǐ
属别、圆二教所摄机矣。

wù èr jié shì (戊) 二、结示

shè lì fú bǐ fó guó tǔ chéng jiù rú shì gōng dé zhuāng yán
舍利弗，彼佛国土成就如是功德庄严。
fó jí shēngwén pú sà bìng shì mí tuó yīn zhōng yuàn xíng suǒ
佛及声闻菩萨，并是弥陀因中愿行所
chéng yì shì guǒ shàng yī chéng yī qiè chéng shì zé fó pú sà
成，亦是果上一成一切成。是则，佛、菩萨、
shēngwén gè gè fēi zì fēi tā zì tā bú èr gù yún chéng jiù rú shì
声闻各各非自非他，自他不二，故云成就如是
gōng dé zhuāng yán néng lìng xìn yuàn chí míng zhě niàn niàn yì rú shì
功德庄严。能令信愿持名者，念念亦如是
chéng jiù yě
成就也。

chū guǎng chén bǐ tǔ yī zhèng miào guǒ yǐ qǐ xìn jìng
初广陈彼土依正妙果以启信竟。

yǐ èr tè quàn zhòng shēng yīng qiú wǎngshēng yǐ fā yuàn (乙) 二、特劝众生应求往生以发愿

èr chū jiē shì wú shàng yīn yuán èr tè quàn
二：初、揭示无上因缘；二、特劝。

jìng tǔ shūshèng wèi dài yè wǎngshēng héngchūsān jiè tóng
净土殊胜，谓带业往生，横出三界；同

jū héng jù sì tǔ kāixiǎn sì jiào fǎ lún zhòngshēngyuánjìng sì tǔ
居横具四土，开显四教法轮；众生圆净四土，

yuánjiàn sānshēn yuánzhèng sān bú tuì rén mín jiē yī shēngchéng fó
圆见三身，圆证三不退；人民皆一生成佛。

rú shì děngshèng yì chāo jué quán zài cǐ èr kē diǎn shì xū dì yán
如是等胜异超绝，全在此二科点示，须谛研

zhī
之。

bǐng jīn chū
(丙) 今初

yòu shè lì fú jí lè guó tǔ zhòngshēngshēngzhě jiē shì ē
又，舍利弗，极乐国土众生者，皆是阿

bì bá zhì qí zhōngduōyǒu yī shēng bǔ chù qí shùshènduō fēi shì
鞞跋致。其中多有一生补处，其数甚多，非是

suànshù suǒnéng zhī zhī dàn kě yǐ wú liàng wú biān ē sēng qí shuō
算数所能知之，但可以无量无边阿僧祇说。

ē bì bá zhì cǐ yún bú tuì yī wèi bú tuì rù shèng liú
阿鞞跋致，此云不退。一位不退，入圣流，

bú duò fán dì è xíng bú tuì héng dù shēng bú duò èr shèng dì
不堕凡地。二行不退，恒度生，不堕二乘地。

sānniàn bú tuì xīn xīn liú rù sà pó rě hǎi ruò yuē cǐ tǔ zàngchūguǒ
三念不退，心心流入萨婆若海。若约此土藏初果、

tōngjiàn dì bié chūzhù yuánchū xìn míngwèi bú tuì tōng pú sà
通见地、别初住、圆初信，名位不退。通菩萨、

bié shí xíng yuán shí xìn míng xíng bú tuì bié chū dì yuánchūzhù
别十行、圆十信，名行不退。别初地、圆初住、

míngniàn bú tuì jīn jìng tǔ wǔ nì shí è shí niànchéng jiù dài yè wǎng
名念不退。今净土五逆十恶十念成就带业往

shēng jū xià xià pǐnzhě jiē dé sān bú tuì rán jù jiàodào ruò shì
生居下下品者，皆得三不退。然据教道，若是

fán fū zé fēi chūguǒděng ruò shì èr shèng zé fēi pú sà děng
凡夫，则非初果等；若是二乘，则非菩萨等；

ruò shì yì shēng zé fēi tóngshēng xìngděng yòuniàn bú tuì fēi fù
若是异生，则非同生性等。又念不退，非复

yì shēng xíng bú tuì fēi jīn jiàndào wèi bú tuì fēi shì rén mín
异生；行不退，非仅见道；位不退，非是人民。

liè děng zé chéng dà wàng jìn bù zé shě gù chēng wéi jí lè tóng jū
躡等则成大妄，进步则舍故称。唯极乐同居，
yī qiè jù fēi yī qiè jù shì shí fāng fó tǔ wú cǐ míng xiàng wú
一切俱非，一切俱是。十方佛土无此名相，无
cǐ jiē wèi wú cǐ fǎ mén fēi xīn xìng zhī jí zhì chí míng zhī qí xūn
此阶位，无此法门。非心性之极致，持名之奇勋，
mí tuó zhī dà yuàn hé yǐ yǒu cǐ yī shēng bǔ chù zhě zhī yī shēng
弥陀之大愿，何以有此？一生补处者，只一生
bǔ fó wèi rú mí lè guān yīn děng jí lè rén mín pǔ jiē yī shēng
补佛位，如弥勒、观音等。极乐人民普皆一生
chéng fó rén rén bì shí zhèng bǔ chù gù qí zhōng duō yǒu cǐ děng
成佛，人人必实证补处。故其中多有此等
shàng shàn bù kě shǔ zhī yě fù cì shì jiā yī dài shí jiào wéi
上善，不可数知也。复次，释迦一代时教，惟
huā yán míng yī shēng yuán mǎn ér yī shēng yuán mǎn zhī yīn zé
《华严》明一生圆满。而一生圆满之因，则
mò hòu pǔ xián xíng yuàn pǐn zhōng shí dà yuàn wáng dǎo guī ān yǎng
末后《普贤行愿品》中，十大愿王导归安养，
qiě yǐ cǐ quàn jìn huā zàng hǎi zhòng jiē hū fán fū lì dēng bǔ chù
且以此劝进华藏海众。嗟乎！凡夫例登补处，
qí chàng jí tán bù kě cè dù huā yán suǒ bǐng què zài cǐ
奇倡极谈，不可测度。《华严》所禀，却在此
jīng ér tiān xià gǔ jīn xìn xiǎn yí duō cí fán yì shí yú wéi yǒu
经。而天下古今，信鲜疑多，辞繁义蚀，余唯有
pōu xīn lì xuè ér yǐ
剖心沥血而已。

(丙) 二、特劝

shè lì fú zhòng shēng wén zhě yīng dāng fā yuàn yuàn
舍利弗，如上无上
大事因缘 众生_{幸得} 闻者，应当发愿，愿
shēng bǐ guó suǒ yǐ zhě hé dé yǔ rú shì zhū shàng shàn rén jù huì
生彼国。所以者何？得与如是诸上善人，俱会
yī chù
一处。

qián luó hàn pú sà dàn kě yún shàn rén wéi bǔ chù jū yīn wèi zhī
前罗汉菩萨，但可云善人。唯补处居因位之
jí gù yún shàng qí shù shènduō gù yún zhū jù huì yī chù
极，故云上。其数甚多，故云诸。俱会一处，

yóuyán fánshèng tóng jū xúncháng yóu shí shèngguò qù yǒu lòu yè quán
犹言凡圣同居。寻常由实圣过去有漏业，权
shèng dà cí bēi yuàn gù fán fū dé yǔ shèng rén tóng jū zhì shí shèng
圣大慈悲愿，故凡夫得与圣人同居。至实圣
huī shēn quánshèng jī jìn biànshēng chéngshuò yì kǔ lè xuánshū
灰身，权圣机尽，便升沈硕异，苦乐悬殊。
nǎi zàn tóng fēi jiū jìng tóng yě yòutiānrǎng zhī jiān jiàn wén zhě shǎo
乃暂同，非究竟同也。又天壤之间，见闻者少。
xìng huò jiàn wén qīn jìn bù qū zhě shǎo yòu fó shì shèng rén zòng duō
幸获见闻，亲近步趋者少。又佛世圣人纵多，
rú zhēn rú ruì bù néng biàn mǎn guó tǔ rú zhòng xīng wēi chén yòu
如珍如瑞，不能遍满国土，如众星微尘。又
jū suī tóng ér suǒ zuò suǒ bàn zé jiǒng bù tóng jīn tóng yǐ wú lòu
居虽同，而所作所办，则迥不同。今同以无漏
bù sī yì yè gǎnshēng jù huì yī chù wéi shī yǒu rú xūn rú chí tóng
不思議业，感生俱会一处为师友，如埧如箴，同
jìn wú míng tóng dēng miào jué shì zé xià fán zhòng shēng yú niàn bú tuì
尽无明，同登妙觉。是则下凡众生于念不退
zhōng chāo jìn sì shí yī yīn wèi ruò wèi shì fán fū què bú lì yì
中，超尽四十一因位。若谓是凡夫，却不历异
shēng bì bǔ fó zhí yǔ guān yīn shì zhì wú bié ruò wèi shì yī
生，必补佛职，与观音、势至无别。若谓是一
shēng bǔ chù què kě míng fán fū bù kě míng děng jué pú sà cǐ jiē
生补处，却可名凡夫，不可名等觉菩萨。此皆
jiào wǎng suǒ bù néng shōu chāo wǎng suǒ bù néng lì dāng zhī wú rén dà
教网所不能收，刹网所不能例。当知吾人大
shì yīn yuán tóng jū yī guān zuì nán tòu tuō wéi jí lè tóng jū
事因缘，同居一关，最难透脱。唯极乐同居，
chāo chū shí fāng tóng jū zhī wài liǎo cǐ fāng néng shēn xìn mí tuó yuàn
超出十方同居之外。了此，方能深信弥陀愿
lì xìn fó lì fāng néng shēn xìn míng hào gōng dé xìn chí míng fāng
力。信佛力，方能深信名号功德。信持名，方
néng shēn xìn wú rén xīn xìng běn bù kě sī yì yě jù cǐ shēn xìn fāng
能深信吾人心性本不可思议也。具此深信，方
néng fā yú dà yuàn wén zhōng yīng dāng èr zì jí zhǐ shēn xìn shēn
能发于大愿。文中应当二字，即指深信。深
xìn fā yuàn jí wú shàng pú tí hé cǐ xìn yuàn dí wéi jìng tǔ zhǐ
信发愿，即无上菩提。合此信愿，的为净土指

nán yóu cǐ ér zhí chí míng hào nǎi wéi zhèng xíng ruò xìn yuàn jiān gù
南。由此而执持名号，乃为正行。若信愿坚固，
lín zhōng shí niàn yī niàn yì jué dé shēng ruò wú xìn yuàn zòngjiāng
临终十念一念，亦决得生。若无信愿，纵将
míng hào chí zhì fēng chuī bú rù yǔ dǎ bù shī rú yín qiáng tiě bì xiāng
名号持至风吹不入，雨打不湿，如银墙铁壁相
sì yì wú dé shēng zhī lǐ xiū jìng yè zhě bù kě bù zhī yě dà
似，亦无得生之理。修净业者，不可不知也。大
běn ē mí tuó jīng yì yǐ fā pú tí yuàn wéi yào zhèng yǔ cǐ
本《阿弥陀经》，亦以发菩提愿为要，正与此
tóng
同。

yǐ sān zhèng shì xíng zhě zhí chí míng hào yǐ lì xíng èr
(乙) 三、正示行者执持名号以立行二：

chū zhèng shì wú shàng yīn guǒ èr chóng quàn
初、正示无上因果；二、重劝。

bǐng jīn chū
(丙) 今初

shè lì fú bù kě yǐ shǎo shàngēn fú dé yīn yuán dé shēng bǐ
舍利弗，不可以少善根福德因缘得生彼
guó shè lì fú ruò yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ rén wén shuō ē mí
国。舍利弗，若有善男子、善女人，闻说阿弥
tuó fó zhí chí míng hào ruò yī rì ruò èr rì ruò sān rì ruò
陀佛，执持名号，若一日、若二日、若三日、若
sì rì ruò wǔ rì ruò liù rì ruò qī rì yī xīn bú luàn qí
四日、若五日、若六日、若七日，一心不乱。其
rén lín mìng zhōng shí ē mí tuó fó yǔ zhū shèng zhòng xiàn zài qí qián
人临命终时，阿弥陀佛与诸圣众现在其前。
shì rén zhōng shí xīn bù diān dǎo jí dé wǎng shēng ē mí tuó fó jí
是人终时，心不颠倒，即得往生阿弥陀佛极
lè guó tǔ
乐国土。

pú tí zhèng dào míng shàngēn jí qīn yīn zhǒng zhǒng zhù dào shī
菩提正道名善根，即亲因。种种助道施、
jiè chán děng míng fú dé jí zhù yuán shēng wén yuán jué pú tí
戒、禅等名福德，即助缘。声闻、缘觉菩提
shàngēn shǎo rén tiān yǒu lòu fú yè fú dé shǎo jiē bù kě shēng jìng
善根少，人、天有漏福业福德少，皆不可生净

tǔ wéi yǐ xìn yuàn zhí chí míng hào zé yī yī shēng xī jù duō shàn gēn
土。唯以信愿执持名号，则一一声悉具多善根
fú dé sǎn xīn chēng míng fú shàn yì bù kě liáng kuàng yī xīn bú
福德。散心称名，福善亦不可量，况一心不
luàn zāi gù shǐ gǎn yìng dào jiāo wén chéng yìn huài mí tuó shèng zhòng
乱哉？故使感应道交，文成印坏。弥陀圣众，
bù lái ér lái qīn chuí jiē yǐn xíng rén xīn shí bù wǎng ér wǎng
不来而来，亲垂接引。行人心识，不往而往，
tuō zhì bǎo lián yě shàn nán nǚ zhě bú lùn chū jiā zài jiā guì jiàn
托质宝莲也。善男女者，不论出家、在家，贵贱
lǎo shǎo liù qù sì shēng dàn wén fó míng jí duō jié shàn gēn chéng
老少，六趣四生，但闻佛名，即多劫善根成
shú wǔ nì shí è jiē míng shàn yě ē mí tuó fó shì wàn dé hóng míng
熟，五逆十恶皆名善也。阿弥陀佛是万德洪名，
yǐ míng zhào dé qìng wú bú jìn gù jí yǐ zhí chí míng hào wéi zhèng xíng
以名召德，罄无不尽。故即以执持名号为正行，
bú bì gèng shè guān xiǎng cān jiū dēng xíng zhì jiǎn yì zhì zhí jié yě
不必更涉观想参究等行。至简易，至直捷也。
wén ér xìn xìn ér yuàn nǎi kěn zhí chí bú xìn bú yuàn yǔ bù
闻而信，信而愿，乃肯执持。不信不愿，与不
wén děng suī wéi yuǎn yīn bù míng wén huì zhí chí zé niàn niàn yì fó
闻等，虽为远因，不名闻慧。执持则念念忆佛
míng hào gù shì sī huì rán yǒu shì chí lǐ chí shì chí zhě xìn
名号，故是思慧，然有事持、理持。事持者，信
yǒu xī fāng ē mí tuó fó ér wèi dá shì xīn zuò fó shì xīn shì fó
有西方阿弥陀佛，而未达是心作佛，是心是佛。
dàn yǐ jué zhì yuàn qiú shēng gù rú zǐ yì mǔ wú shí zàn wàng lǐ
但以决志愿求生故，如子忆母，无时暂忘。理
chí zhě xìn xī fāng ē mí tuó fó shì wǒ xīn jù shì wǒ xīn zào
持者，信西方阿弥陀佛，是我心具，是我心造。
jí yǐ zì xīn suǒ jù suǒ zào hóng míng wéi xì xīn zhī jìng lìng bú zàn
即以自心所具所造洪名，为系心之境，令不暂
wàng yě yī rì zhì qī rì zhě kè qī bàn shì yě lì gēn yī rì jí
忘也。一日至七日者，克期办事也。利根一日即
bú luàn dùn gēn qī rì fāng bú luàn zhōng gēn èr sān sì wǔ
不乱，钝根七日方不乱，中根二、三、四、五、
liù rì bú dìng yòu lì gēn néng qī rì bú luàn dùn gēn jīn yī rì bú
六日不定。又，利根能七日不乱，钝根仅一日不

luàn zhōnggēn liù wǔ sì sān èr rì bú dìng yī xīn yì
乱，中根六、五、四、三、二日不定。一心亦
èr zhǒng bú lùn shì chí lǐ chí chí zhì fú chú fán nǎo nǎi zhì
二种。不论事持、理持，持至伏除烦恼，乃至
jiàn sī xiān jìn jiē shì yī xīn bú lùn shì chí lǐ chí chí zhì xīn
见思先尽，皆事一心。不论事持、理持，持至心
kāi jiàn běn xìng fó jiē lǐ yī xīn shì yī xīn bù wéi jiàn sī suǒ luàn
开见本性佛，皆理一心。事一心不为见思所乱，
lǐ yī xīn bù wéi èr biān suǒ luàn jí xiū huì yě bù wéi jiàn sī luàn
理一心不为二边所乱，即修慧也。不为见思乱，
gù gǎn biàn huà shēn fó jí zhū shèng zhòng xiàn qián xīn bú fù qǐ suǒ pó
故感变化身佛及诸圣众现前，心不复起娑婆
jiè zhōng sān yǒu diān dǎo wǎng shēng tóng jū fāng biàn èr zhǒng jí lè
界中三有颠倒，往生同居、方便二种极乐
shì jiè bù wéi èr biān luàn gù gǎn shòu yòng shēn fó jí zhū shèng zhòng
世界。不为二边乱，故感受用身佛及诸圣众
xiàn qián xīn bú fù qǐ shēng sǐ niè pán èr jiàn diān dǎo wǎng shēng shí
现前，心不复起生死涅槃二见颠倒，往生实
bào jì guāng èr zhǒng jí lè shì jiè dāng zhī zhí chí míng hào jì
报、寂光二种极乐世界。当知执持名号，既
jiǎn yì zhí jié réng zhì dùn zhì yuán yǐ niàn niàn jí fó gù bù láo
简易直捷，仍至顿至圆。以念念即佛故，不劳
guān xiǎng bú bì cān jiū dāng xià yuán míng wú yú wú qiàn shàng
观想，不必参究，当下圆明，无余无欠。上
shàng gēn bù néng yú qí kǔn xià xià gēn yì néng zhēn qí yù qí suǒ gǎn
上根不能踰其阨，下下根亦能臻其域。其所感
fó suǒ shēng tǔ wǎng wǎng shèng jìn yì bù yī gài kě wèi héng
佛，所生土，往往胜进，亦不一概。可谓横
gāi bā jiào shù chè wǔ shí suǒ yǐ chè dǐ bēi xīn wú wèn zì shuō
该八教，竖彻五时。所以彻底悲心，无问自说，
qiě shēn tàn qí nán xìn yě
且深叹其难信也。

wèn guān jīng zhuān míng zuò guān hé wèi bù láo guān xiǎng
问：《观经》专明作观，何谓不劳观想？

dá cǐ yì jí chū guān jīng bǐ jīng yīn shèng guān fēi fán
答：此义即出《观经》，彼经因胜观非凡

fū xīn lì suǒ jí gù yú dì shí sān bié kāi liè xiàng zhī guān ér zhàng
夫心力所及，故于第十三别开劣像之观。而障

zhòngzhě yóu bù néng niàn bǐ fó gù yú dì shí liù dà kāi chēng míng zhī
重者犹不能念彼佛，故于第十六大开称名之
mén jīn jīng yīn mò shì zhàngzhòngzhě duō gù zhuānzhǔ dì shí liù guān
门。今经因末世障重者多，故专主第十六观。
dāng zhī rén gēn suī dùn ér zhàng liù bā chǐ zhī xiàngshēn wú liàngshòu
当知人根虽钝，而丈六八尺之像身，无量寿
fó zhī míng zì wèi cháng bù xīn zuò xīn shì gù guān liè zhě bù láo
佛之名字，未尝不心作心是。故观劣者不劳
shèngguān ér chēng míng zhě bìng bù láo guān xiǎng yě
胜观，而称名者并不劳观想也。

wèn tiān qí dú fēngzhū zǔ jīe zhǔ cān niàn fó zhě shì shéi hé
问：天奇毒峰诸祖，皆主参念佛者是谁，何
wèi bú bì cān jiū
谓不必参究？

dá cǐ yì jí chūtiān qí zhū zǔ qián zǔ yīn niàn fó rén bú qì
答：此义即出天奇诸祖，前祖因念佛人不契
shì jiā chè dǐ bēi xīn gù bàng bù gān zhí xià jié wèn yī měng tí
释迦彻底悲心，故傍不甘，直下诘问，一猛提
xǐng hé zhǐ cháng yè fù dàn wǒ bèi zhì jīn rì yóu bù kěn sǐ xīn
醒，何止长夜复旦？我辈至今日，犹不肯死心
niàn fó kǔ yù zhí qiāomén wǎ zǐ xiàng wū lǐ dǎ qīn shēng yé niáng
念佛，苦欲执敲门瓦子，向屋里打亲生爷娘，
zé yú zhū zǔ chéng è nì fēi shànshùn yě
则于诸祖成恶逆，非善顺也。

jìn wèn cǐ zài kěn xīn zhě zé kě wèi kěn zhě hé dé xiāng yìng
进问：此在肯心者则可，未肯者何得相应？

yuē yì zhèng wéi wèi kěn suǒ yǐ yào nǐ kěn xīn xiāng yìng
曰：噫，正唯未肯，所以要肯心相应。

rǔ děngzhèng xìn wèi kāi rú shēng niú pí bù kě qū zhé dāng zhī
汝等正信未开，如生牛皮，不可屈折。当知
yǒu mù zhě gù wú rì xià rán dēng zhī lǐ ér wú mù zhě yì hé bì
有目者，固无日下燃灯之理。而无目者，亦何必
yú rì zhōng kǔ mì dēng jù dà shì zhì fǎ wáng zǐ yún bù jiǎ fāng
于日中苦觅灯炬？大势至法王子云：“不假方
biàn zì dé xīn kāi cǐ yī xíng sān mèi zhōng dà huǒ jù yǔ yě
便，自得心开。”此一行三昧中大火聚语也，
gǎnyǒuchùzhě nìng bú bèi shāo
敢有触者，宁不被烧？

wèn lín zhōng fó xiàn nìngbǎo fēi mó
问：临终佛现，宁保非魔？

dá xiū xīn rén bú zuò fó guān ér fó hū xiàn fēi běn suǒ qī
答：修心人不作佛观，而佛忽现，非本所期，

gù míng mó shì niàn fó jiàn fó yǐ shì xiāng yìng kuàng lín zhōng fēi
故名魔事。念佛见佛，已是相应。况临终非

zhì mó shí hé xū yí lǜ
致魔时，何须疑虑。

wèn qī rì bú luàn píng shí yé lín zhōng yé
问：七日不乱，平时耶？临终耶？

dá píng shí yě
答：平时也。

wèn qī rì bú luàn zhī hòu fù qǐ huò zào yè yì dé shēng
问：七日不乱之后，复起惑造业，亦得生

yé
耶？

dá guǒ dé yī xīn bú luàn zhī rén wú gèng qǐ huò zào yè zhī shì
答：果得一心不乱之人，无更起惑造业之事。

wèn dà běn shí niàn bǎo wáng yī niàn píng shí yé lín zhōng
问：大本十念，宝王一念，平时耶？临终

yé
耶？

dá shí niàn tōng èr shí chén zhāo shí niàn shǔ píng shí shí niàn
答：十念通二时。晨朝十念属平时。十念

dé shēng yǔ guān jīng shí niàn chēng míng tóng shǔ lín zhōng shí
得生，与《观经》十念称名同，属临终时。

yī niàn zé dàn yuē lín zhōng shí
一念则但约临终时。

wèn shí niàn yī niàn bìng dé shēng hé xū qī rì
问：十念一念并得生，何须七日？

dá ruò wú píng shí qī rì gōng fū ān yǒu lín zhōng shí niàn yī
答：若无平时七日功夫，安有临终十念一

niàn zòng xià xià pǐn nì è zhī rén bìng shì sù yīn chéng shú gù gǎn
念？纵下下品逆恶之人，并是夙因成熟，故感

lín zhōng yù shàn yǒu wén biàn xìn yuàn cǐ shì wàn zhōng wú yī qǐ
临终遇善友，闻便信愿。此事万中无一，岂

kě jiǎo xìng jìng tǔ huò wèn chī cǐ zuì xiáng jīn rén bù kě bù dú
可侥幸？《净土或问》斥此最详，今人不可不读。

wèn xī fāng qù cǐ shí wàn yì tǔ hé dé jí shēng
问：西方去此十万亿土，何得即生？

dá shí wàn yì tǔ bù chū wǒ xiànrán yī niàn xīn xìng zhī wài
答：十万亿土，不出我现前一念心性之外，

yǐ xīn xìngběn wú wài gù yòuzhàng zì xīn zhī fó lì jiē yǐn hé nán
以心性本无外故。又仗自心之佛力接引，何难

jí shēng rú jìng zhōng zhào shù shí céng shān shuǐ lóu gé céng shù wǎn
即生？如镜中照数十层山水楼阁，层数宛

rán shí wú yuǎn jìn yī zhào jù liǎo jiàn wú xiānhòu cóng shì xī
然，实无远近，一照俱了，见无先后。从是西

fāngguò shí wàn yì fó tǔ yǒu shì jiè míngyuē jí lè yì rú shì qí tǔ
方过十万亿佛土，有世界名曰极乐亦如是。其土

yǒu fó hào ē mí tuó jīn xiàn zài shuō fǎ yì rú shì qí rén lín mìng
有佛号阿弥陀，今现在说法亦如是。其人临命

zhōng shí ē mí tuó fó yǔ zhū shèng zhòng xiàn zài qí qián shì rén zhōng
终时，阿弥陀佛与诸圣众现在其前，是人终

shí xīn bù diāndǎo jí dé wǎngshēng ē mí tuó fó jí lè guó tǔ yì
时心不颠倒，即得往生阿弥陀佛极乐国土亦

rú shì dāng zhī zì zì jiē hǎi yìn sān mèi dà yuán jìng zhì zhī líng wén
如是。当知字字皆海印三昧，大圆镜智之灵文

yě
也。

wèn chí míng pàn xíng xíng zé shì zhù xíng hé míng zhèng xíng
问：持名判行行，则是助行，何名正行？

dá yī yī xīn shuō xìn yuàn xíng fēi xiānhòu fēi dìng sān
答：依一心说信愿行，非先后，非定三。

gài wú yuàn xíng bù míng zhēn xìn wú xíng xìn bù míng zhēn yuàn wú xìn
盖无愿行不名真信，无行信不名真愿，无信

yuàn bù míng zhēn xíng jīn quán yóu xìn yuàn chí míng gù xìn yuàn xíng sān
愿不名真行。今全由信愿持名，故信愿行三，

shēng shēng yuán jù suǒ yǐ míng duō shàn gēn fú dé yīn yuán guān
声声圆具，所以名多善根福德因缘。《观

jīng chēng fó míng gù niàn niàn zhōng chú bā shí yì jié shēng sǐ zhī zuì
经》称佛名故，念念中除八十亿劫生死之罪，

cǐ zhī wèi yě ruò fú shàn bù duō ān néng chú zuì rú cǐ zhī dà
此之谓也。若福善不多，安能除罪如此之大？

wèn lín zhōng měng qiè néng chú duō zuì píng rì zhì xīn chēng
问：临终猛切，能除多罪，平日至心称

míng yì chú zuì fǒu
名，亦除罪否？

dá rú rì chū qún àn xiāo chēnghóngmíng wàn zuì miè
答：如日出，群暗消。称洪名，万罪灭。

wèn sǎn xīn chēngmíng yì chú zuì fǒu
问：散心称名，亦除罪否？

dá míng hào gōng dé bù kě sī yì nìng bù chú zuì dàn bú
答：名号功德不可思议，宁不除罪，但不

dìng wǎng shēng yǐ yōu yōu sǎn shàn nán dí wú shǐ jī zuì gù dāng
定往生。以悠悠散善，难敌无始积罪故。当

zhī jī zuì jiǎ shǐ yǒu tǐ xiàng zhě jìn xū kōng jiè bù néng róng shòu suī
知积罪假使有体相者，尽虚空界不能容受，虽

bǎi nián zhòu yè mí tuó shí wàn yī yī shēng miè bā shí yì jié shēng sǐ
百年昼夜弥陀十万，一一声灭八十亿劫生死，

rán suǒ miè zuì rú zhǎo shàng tǔ wèi miè zuì rú dà dì tǔ wéi niàn zhì
然所灭罪如爪上土，未灭罪如大地土。唯念至

yī xīn bú luàn zé rú jiàn rén tū wéi ér chū fēi fù sān jūn néng zhì ěr
一心不乱，则如健人突围而出，非复三军能制耳。

rán chēngmíng biàn wéi chéng fó zhǒng zǐ rú jīn gāng zhōng bù kě huài
然称名便为成佛种子，如金刚终不可坏。

fó shì yī lǎo rén qiú chū jiā wǔ bǎi shèng zhòng jiē wèi wú shàn gēn fó
佛世一老人求出家，五百圣众皆谓无善根。佛

yán “cǐ rén wú liàng jié qián wéi hǔ biān shī shēng chēng nán mó fó
言：“此人无量劫前为虎逼，失声称南无佛。

jīn cǐ shàn gēn chéng shú zhí wǒ dé dào fēi èr shèng dào yǎn suǒ zhī
今此善根成熟，值我得道，非二乘道眼所知

yě ” yóu cǐ guān zhī fǎ huā míng guò qù fó suǒ sǎn luàn
也。”由此观之，《法华》明过去佛所，散乱

chēngmíng jiē yǐ chéng fó qǐ bú xìn zāi fú yuàn zī sù zhì yú
称名，皆已成佛，岂不信哉？伏愿缁素智愚，

yú cǐ jiǎn yì zhí jié wú shàng yuán dùn fǎ mén wù shì wéi nán ér zhé
于此简易直捷无上圆顿法门，勿视为难而辄

shēng tuì wěi wù shì wéi yì ér màn bú cè qín wù shì wéi qiǎn ér wàng
生退诿，勿视为易而漫不策勤。勿视为浅而妄

zhì miǎo qīng wù shì wéi shēn ér fú gǎn chéng rèn gài suǒ chí zhī míng
致藐轻，勿视为深而弗敢承任。盖所持之名

hào zhēn shí bù kě sī yì néng chí zhī xīn xìng yì zhēn shí bù kě
号，真实不可思议。能持之心性，亦真实不可

sī yì chí yī shēng zé yī shēng bù kě sī yì chí shí bǎi qiān wàn
思议。持一声，则一声不可思议。持十百千万
wú liàng wú shù shēng shēng shēng jiē bù kě sī yì yě
无量无数声，声声皆不可思议也。

bǐng èr chóng quàn
(丙) 二、重劝。

shè lì fú wǒ jiàn shì lì gù shuō cǐ yán ruò yǒu zhòng shēng
舍利弗，我见是利，故说此言。若有众生
wén shì shuō zhě yīng dāng fā yuàn shēng bǐ guó tǔ
闻是说者，应当发愿生彼国土。

wǒ jiàn zhě fó yǎn suǒ jiàn jiū jìn míng liǎo yě shì lì zhě héng
我见者，佛眼所见究尽了也。是利者，横
chū wǔ zhuó yuán jìng sì tǔ zhí zhì bú tuì wèi jìn shì wéi bù kě sī
出五浊，圆净四土，直至不退位尽，是为不可思
yì gōng dé zhī lì yě fù cì shì lì yuē mìng zhōng shí xīn bù diān dǎo
议功德之利也。复次，是利约命终时心不颠倒
ér yán gài huì tǔ zì lì xiū xíng shēng sǐ guān tóu zuì nán dé lì
而言。盖秽土自力修行，生死关头，最难得力。

wú lùn wán xiū kuáng huì mǎo luǒ wú gōng jí wù mén shēn yuǎn cāo
无论顽修狂慧，憊憊无功。即悟门深远，操
lǚ qián què zhī rén tǎng fēn háo xí qì wèi chú wèi miǎn suí qiáng piān zhūi
履潜确之人，倘分毫习气未除，未免随强偏坠。

yǒng míng zǔ shī suǒ wèi shí rén jiǔ cuō lù yīn jìng ruò xiàn qián piē ěr
永明祖师所谓十人九蹉路，阴境若现前，瞥尔
suí tā qù cǐ chéng kě hán xīn zhě yě chū guǒ mèi yú chū tāi pú
随他去。此诚可寒心者也。初果昧于出胎，菩
sà hūn yú gé yīn zhě lǐ qǐ róng qiáng zuò zhǔ zǎi jiǎo xìng mǎn hān
萨昏于隔阴。者里岂容强作主宰，侥幸颛顼？

wéi yǒu xìn yuàn chí míng zhàng tā lì gù fó cí bēi yuàn dìng bù táng
唯有信愿持名，仗他力故，佛慈悲愿，定不唐
juān mí tuó shèng zhòng xiàn qián wèi dǎo gù dé wú dào zì zài
捐。弥陀圣众，现前慰导，故得无倒，自在

wǎng shēng fó jiàn zhòng shēng lín zhōng dào luàn zhī kǔ tè wèi bǎo rèn
往生。佛见众生临终倒乱之苦，特为保任
cǐ shì suǒ yǐ yīn qín zài quàn fā yuàn yǐ yuàn néng dǎo xíng gù yě
此事，所以殷勤再劝发愿，以愿能导行故也。

wèn fó jì xīn zuò xīn shì hé bú jìng yán zì fó ér bì yǐ
问：佛既心作心是，何不竟言自佛？而必以

tā fó wéishèng hé yě
他佛为胜，何也？

dá cǐ zhī fǎ mén quán zài liǎo tā jí zì ruò huì yán tā fó
答：此之法門，全在了他即自。若諱言他佛，
zé shì tā jiàn wèi wàng ruò piān zhòng zì fó què chéng wǒ jiàn diān dǎo
則是他見未忘。若偏重自佛，却成我見顛倒。
yòu xī tán sì yì hòu sān yì shì bù gū qǐ tǎng bù cóng shì jiè shēn
又悉檀四益，后三益事不孤起。倘不从世界深
fā qìng xìn zé xīn yàn èr yì shàng bù néng shēng hé kuàng wù rù lǐ
发庆信，则欣厌二益尚不能生，何况悟入理
fó wéi jí shì chí dá lǐ chí suǒ yǐ mí tuó shèng zhòng xiàn qián jí
佛？唯即事持达理持，所以弥陀圣众现前，即
shì běn xìng míng xiǎn wǎng shēng bǐ tǔ jiàn fó wén fǎ jí shì chéng
是本性明显。往生彼土，见佛闻法，即是成
jiù huì shēn bù yóu tā wù fǎ mén shēn miào pò jìn yī qiè xì lùn
就慧身，不由他悟。法門深妙，破尽一切戏论，
zhǎn jìn yī qiè yì jiàn wéi mǎ míng lóng shù zhì zhě yǒng míng zhī
斩尽一切意见。唯马鸣、龙树、智者、永明之
liú chè dǐ dān hè dé qù qí yú shì zhì biàn cōng tōng rú chán kè
流，彻底担荷得去。其余世智辩聪，通儒禅客，
jìn sī dù liáng yù tuī yù yuǎn yòu bú ruò yú fū fù lǎo shí niàn fó
尽思度量，愈推愈远。又不若愚夫妇老实念佛
zhě wèi néng qián tōng fó zhì àn hé dào miào yě wǒ jiàn shì lì
者，为能潜通佛智，暗合道妙也。我见是利，
gù shuō cǐ yán fēn míng yǐ fó yǎn fó yīn yìn dìng cǐ shì qǐ gǎn wéi
故说此言，分明以佛眼佛音，印定此事。岂敢违
kàng bú shàn shùn rù yě zāi
抗，不善顺入也哉？

èr zhèng zōng fēn jìng
二正宗分竟。

jiǎ sān liú tōng fēn
(甲) 三、流通分。

xìn yuàn chí míng yī fǎ yuán shōu yuán chāo yī qiè fǎ mén shù
信愿持名一法，圆收圆超一切法門。竖
yǔ yī qiè fǎ mén hún tóng héng yǔ yī qiè fǎ mén yì yì
与一切法門浑同，横与一切法門迥异

诸经论中，亦有横义，乃随断惑浅

深，即于同居见上三土。是
既无问自说，谁堪倡募流通？
则约证名横，约断仍竖也。

wéi fó yǔ fó nǎi néng jiū jìn zhū fǎ shí xiàng cǐ jīng wéi fó jìng jiè
唯佛与佛，乃能究尽诸法实相。此经唯佛境界，
wéi fó fó kě yǔ liú tōng ěr
唯佛佛可与流通耳。

wén wéi èr chū pǔ quàn èr jié quàn
文为二：初、普劝；二、结劝。

yǐ chū zhōng sān chū quàn xìn liú tōng èr quàn yuàn
(乙) 初中三：初、劝信流通；二、劝愿
liú tōng sān quàn xíng liú tōng
流通；三、劝行流通。

bǐng chū zhōng èr chū lüè yǐn biāo tí èr zhēng shì
(丙) 初中二：初、略引标题；二、征释
jīng tí
经题。

dīng chū zhōng liù chū dōng fāng zhì liù shàng fāng táng
(丁) 初中六：初东方，^至六上方。唐
yì shí fāng jīn lüè shè gù
译十方，今略摄故。

wù jīn chū
(戊) 今初。

shè lì fú rú wǒ jīn zhě zàn tàn ē mí tuó fó bù kě sī yì
舍利弗，如我今者赞叹阿弥陀佛不可思议
gōng dé zhī lì dōng fāng yì yǒu ē chù pí fó xū mí xiàng fó dà
功德之利，东方亦有阿閼鞞佛、须弥相佛、大
xū mí fó xū mí guāng fó miào yīn fó rú shì děng héng hé shā
须弥佛、须弥光佛、妙音佛，如是等恒河沙
shù zhū fó gè yú qí guó chū guǎng cháng shé xiàng biàn fù sān qiān dà
数诸佛，各于其国出广长舌相，遍覆三千大
qiān shì jiè shuō chéng shí yán rǔ děng zhòng shēng dāng xìn shì
千世界，说诚实言：“汝等众生，当信是
chēng zàn bù kě sī yì gōng dé yī qiè zhū fó suǒ hù niàn jīng
称赞不可思议功德一切诸佛所护念经。”

bù kě sī yì lüè yǒu wǔ yì yī héng chāo sān jiè bù
不可思议，略有五意：一、横超三界，不
sì duàn huò èr jí xī fāng héng jù sì tǔ fēi yóu jiàn zhèng sān
俟断惑；二、即西方横具四土，非由渐证；三、
dàn chí míng hào bù jiǎ chán guān zhū fāng biàn sì yī qī wéi qī
但持名号，不假禅观诸方便；四、一七为期，

bú jiè duō jié duōshēng duōniányuè wǔ chí yī fó míng jí
不藉多劫、多生、多年月；五、持一佛名，即
wéizhū fó hù niàn bú yì chí yī qiè fó míng cǐ jiē dǎo shī dà yuàn
为诸佛护念，不异持一切佛名。此皆导师大愿
xíng zhī suǒ chéng jiù gù yuē ē mí tuó fó bù kě sī yì gōng dé zhī lì
行之所成就，故曰阿弥陀佛不可思议功德之利。
yòuxíng rén xìn yuàn chí míng quán shè fó gōng dé chéng zì gōng dé gù
又行人信愿持名，全摄佛功德成自功德，故
yì yuē ē mí tuó fó bù kě sī yì gōng dé zhī lì xià yòu yuē zhū fó
亦曰阿弥陀佛不可思议功德之利。下又曰诸佛
bù kě sī yì gōng dé wǒ bù kě sī yì gōng dé shì zhū fó shì jiā
不可思议功德，我不可思议功德，是诸佛、释迦，
jiē yǐ ē mí wéi zì yě ē chù pí cǐ yún wú dòng fó yǒu wú liàng
皆以阿弥为自也。阿閼鞞，此云无动。佛有无量
dé yīng yǒu wú liàng míng suí jī ér lì huò qǔ yīn huò qǔ guǒ
德，应有无量名。随机而立，或取因，或取果，
huò xìng huò xiàng huò xíng yuàn děng suī jǔ yī yú réng jù sì xī
或性，或相，或行愿等。虽举一隅，仍具四悉。
suí yī yī míng xiǎn suǒ quán dé jié shòu shuō zhī bù néng xī yě
随一一名，显所诠德。劫寿说之，不能悉也。
dōng fāng xū kōng bù kě jìn shì jiè yì bù kě jìn shì jiè bù kě jìn
东方虚空不可尽，世界亦不可尽。世界不可尽，
zhù shì zhū fó yì bù kě jìn lüè jǔ héng hé shā ěr cǐ děng zhū fó
住世诸佛亦不可尽。略举恒河沙耳。此等诸佛，
gè chū guǎng cháng shé quàn xìn cǐ jīng ér zhòng shēng yóu bù shēng xìn
各出广长舌劝信此经。而众生犹不生信，
wán míng jí yǐ cháng rén sān shì bú wàng yǔ shé néng zhì bí zàng
顽冥极矣。常人三世不妄语，舌能至鼻。藏
guǒ tóu fó sān dà sēng qí jié bú wàng yǔ shé bó guǎng cháng kě fù
果头佛，三大僧祇劫不妄语，舌薄广长可覆
miàn jīn zhèng dà shèng jìng tǔ miào mén suǒ yǐ biàn fù sān qiān biǎo
面。今证大乘净土妙门，所以遍覆三千。表
lǐ chéng chèn zhēn shì shí fēi miù yě biāo chū jīng tí liú tōng zhī
理诚称真，事实非谬也。标出经题，流通之
běn shén shī shùn cǐ fāng hǎo lüè yì jīn tí qiǎo hé chí míng miào xíng
本。什师顺此方好，略译今题，巧合持名妙行。
zàng shī yì yún chēng zàn jìng tǔ fó shè shòu jīng wén yǒu xiáng lüè
奘师译云《称赞净土佛摄受经》。文有详略，

yì wú zēngjiǎn
义无增减。

wù èr nánfāng
(戊) 二、南方

shè lì fú nánfāng shì jiè yǒu rì yuèdēng fó míngwénguāng fó
舍利弗，南方世界有日月灯佛、名闻光佛、
dà yànjiān fó xū mí dēng fó wú liàngjīng jìn fó rú shì dēnghéng
大焰肩佛、须弥灯佛、无量精进佛，如是等恒
hé shā shù zhū fó gè yú qí guóchūguāngchángshéxiàng biàn fù sān
河沙数诸佛，各于其国出广长舌相，遍覆三
qiān dà qiān shì jiè shuōchéng shí yán rǔ dēngzhòngshēng dāng
千大千世界，说诚实言：“汝等众生，当
xìn shì chēngzàn bù kě sī yì gōng dé yī qiè zhū fó suǒ hù niàn jīng
信是称赞不可思议功德一切诸佛所护念经。”

wù sān xī fāng
(戊) 三、西方

shè lì fú xī fāng shì jiè yǒu wú liàngshòu fó wú liàngxiàng fó
舍利弗，西方世界有无量寿佛、无量相佛、
wú liàngchuáng fó dà guāng fó dà míng fó bǎoxiàng fó jìng guāng
无量幢佛、大光佛、大明佛、宝相佛、净光
fó rú shì dēnghéng hé shā shù zhū fó gè yú qí guóchūguāngcháng
佛，如是等恒河沙数诸佛，各于其国出广长
shéxiàng biàn fù sānqiān dà qiān shì jiè shuōchéng shí yán rǔ
舌相，遍覆三千大千世界，说诚实言：“汝
dēngzhòngshēng dāng xìn shì chēngzàn bù kě sī yì gōng dé yī qiè zhū
等众生，当信是称赞不可思议功德一切诸
fó suǒ hù niàn jīng
佛所护念经。”

wú liàngshòu fó yǔ mí tuó tóng míng shí fāng gè fāng miàn tóng
无量寿佛，与弥陀同名。十方各方面同
míng zhū fó wú liàng yě rán jí shì dǎo shī yì kě wèi dù zhòng shēng
名诸佛无量也，然即是导师亦可。为度众生，
bù fāng zhuǎn zàn shì jiā rú lái suǒ shuō
不妨转赞释迦如来所说。

wù sì běi fāng
(戊) 四、北方

shè lì fú běi fāng shì jiè yǒu yànjiān fó zuì shèng yīn fó
舍利弗，北方世界有焰肩佛、最胜音佛、

nán jǔ fó rì shēng fó wǎngmíng fó rú shì děnghéng hé shā shù
难沮佛、日生佛、网明佛，如是等恒河沙数
zhū fó gè yú qí guóchūguǎngchángshéxiàng biàn fù sānqiān dà qiān
诸佛，各于其国出广长舌相，遍覆三千大千
shì jiè shuōchéng shí yán rǔ děngzhòngshēng dāng xìn shì chēng
世界，说诚实言：“汝等众生，当信是称
zàn bù kě sī yì gōng dé yī qiè zhū fó suǒ hù niàn jīng ”
赞不可思议功德一切诸佛所护念经。”

wù wǔ xià fāng
(戊) 五、下方

shè lì fú xià fāng shì jiè yǒu shī zǐ fó míngwén fó míng
舍利弗，下方世界有师子佛、名闻佛、名
guāng fó dá mó fó fǎ chuáng fó chí fǎ fó rú shì děnghéng
光佛、达摩佛、法幢佛、持法佛，如是等恒
hé shā shù zhū fó gè yú qí guóchūguǎngchángshéxiàng biàn fù sān
河沙数诸佛，各于其国出广长舌相，遍覆三
qiān dà qiān shì jiè shuōchéng shí yán rǔ děngzhòngshēng dāng
千大千世界，说诚实言：“汝等众生，当
xìn shì chēngzàn bù kě sī yì gōng dé yī qiè zhū fó suǒ hù niàn jīng ”
信是称赞不可思议功德一切诸佛所护念经。”

cǐ jiè shuǐ lún jīn lún fēng lún zhī xià fù yǒu xià jiè fēi fēi
此界水轮、金轮、风轮之下，复有下界非非
xiǎngtiānděng nǎi zhì chóngchóng wú jìn yě dá mó cǐ yún fǎ
想天等，乃至重重无尽也。达摩，此云法。

wù liù shàng fāng
(戊) 六、上方

shè lì fú shàng fāng shì jiè yǒu fàn yīn fó xiù wáng fó xiāng
舍利弗，上方世界有梵音佛、宿王佛、香
shàng fó xiāngguāng fó dà yàn jiān fó zá sè bǎohuā yán shēn fó
上佛、香光佛、大焰肩佛、杂色宝华严身佛、
suō luó shù wáng fó bǎohuā dé fó jiàn yī qiè yì fó rú xū mí shān
娑罗树王佛、宝华德佛、见一切义佛、如须弥山
fó rú shì děnghéng hé shā shù zhū fó gè yú qí guóchūguǎngcháng
佛，如是等恒河沙数诸佛，各于其国出广长
shéxiàng biàn fù sānqiān dà qiān shì jiè shuōchéng shí yán rǔ
舌相，遍覆三千大千世界，说诚实言：“汝
děngzhòngshēng dāng xìn shì chēngzàn bù kě sī yì gōng dé yī qiè zhū
等众生，当信是称赞不可思议功德一切诸

fó suǒ hù niànjīng
佛所护念经。”

cǐ jiè fēi fēi xiǎngtiān zhī shàng fù yǒushàng jiè fēnglún jīn
此界非非想天之上，复有上界风轮、金
lún jí sān jiè děng chóngchóng wú jìn yě
轮及三界等，重重无尽也。

wèn zhūfāng bì yǒujìng tǔ hé piānzàn xī fāng
问：诸方必有净土，何偏赞西方？

dá cǐ yì fēi shànwèn jiǎ shǐ zàn ē chù fó guó rǔ yòu yí
答：此亦非善问。假使赞阿閼佛国，汝又疑
piāndōngfāng zhǎnzhuǎn xì lùn
偏东方，展转戏论。

wèn hé bú biànyuán fǎ jiè
问：何不遍缘法界？

dá yǒusān yì lìngchū jī yì biāo xīn gù ē mí běnyuàn
答：有三义。令初机易标心故，阿弥本愿
shèng gù fó yǔ cǐ tǔ zhòngshēngpiānyǒuyuán gù gài fó dù shēng
胜故，佛与此土众生偏有缘故。盖佛度生，
shēngshòuhuà qí jiānnán yì qiǎnshēn zǒng zài yú yuán yuán zhī suǒ
生受化，其间难易浅深，总在于缘。缘之所
zài ēn dé hóngshēn zhǒngzhǒngjiào qǐ nénglìng huān xǐ xìn rù
在，恩德弘深，种种教启，能令欢喜信入，
nénglìng chùdòng sù zhǒng nénglìng mózhàngnánzhē nénglìng tǐ xìng kāi
能令触动宿种，能令魔障难遮，能令体性开
fā zhū fó běncóng fǎ shēnchuí jì gù jié yuánzhǒng ruò shì chū
发。诸佛本从法身垂迹，固结缘种，若世出
shì xī bù kě sī yì zūnlóng yú jiàoshèng jǔ yáng yú hǎi huì
世，悉不可思议。尊隆于教乘，举扬于海会，
qìn rù yú kǔ hǎi cí qì yú jì guāng suǒ yǐ wàn dé qīn chéng qún
沁入于苦海，慈契于寂光，所以万德钦承，群
línggǒng jí dāng zhī fó zhǒngcóngyuán qǐ yuán jí fǎ jiè yī niàn
灵拱极。当知佛种从缘起，缘即法界。一念
yī qiè niàn yī shēng yī qiè shēng yī xiāng yī huā yī shēng yī sè
一切念，一生一切生。一香一华，一声一色，
nǎi zhì shòuchànshòu jì mó dǐngchuíshǒu shí fāngsān shì mò bú biàn
乃至受忏授记，摩顶垂手。十方三世，莫不遍
róng gù cǐ zēngshàngyuán yīn míng fǎ jiè yuán qǐ cǐ zhèngsuǒ wèi
融。故此增上缘因，名法界缘起。此正所谓

biànyuán fǎ jiè zhě yě qiǎnwèi rén biàn kě jué zhì zhuān qiú shēnwèi
 遍缘法界者也。浅位人便可决志专求，深位
 rén yì bú bì shě xī fāng ér bié qiú huāzàng ruò wèi xī fāng shì quán
 人亦不必舍西方而别求华藏。若谓西方是权，
 huāzàng shì shí xī fāngxiǎo huāzàng dà zhě quán duò zhòng shēng biàn
 华藏是实，西方小，华藏大者，全堕众生遍
 jì zhí qíng yǐ bù dá quán shí yī tǐ dà xiǎo wú xìng gù yě
 计执情。以不达权实一体，大小无性故也。

dīng èr zhēng shì jīng tí
 (丁) 二、征释经题

shè lì fú yú rǔ yì yún hé hé gù míng wéi yī
 舍利弗，于汝意云何，称赞功德之名，上来已详言矣，何故名为一

qiè zhū fó suǒ hù niàn jīng 耶？ shè lì fú ruò yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ
 切诸佛所护念经耶？舍利弗，若有善男子、善女
 rén wén shì jīng shòu chí zhě jí wén zhū fó míng zhě shì zhū shàn nán
 人，闻是经受持者，及闻诸佛名者，是诸善男
 zǐ shàn nǚ rén jiē wéi yī qiè zhū fó zhī suǒ hù niàn jiē dé bú tuì
 子、善女人，皆为一一切诸佛之所护念，皆得不退
 zhuǎn yú ē nòuduō luó sān miǎo sān pú tí shì gù shè lì fú rǔ
 转于阿耨多罗三藐三菩提。是故，舍利弗，汝
 děng jiē dāng xìn shòu wǒ yǔ jí zhū fó suǒ shuō
 等皆当信受我语及诸佛所说。

cǐ jīng dú quán wú shàng xīn yào zhū fó míng zì bìng quán wú
 此经独诠无上心要，诸佛名字，并诠无

shàng yuán mǎn jiū jìng wàn dé gù wén zhě jiē wéi zhū fó hù niàn yòu
 上圆满究竟万德，故闻者皆为诸佛护念。又
 wén jīng shòu chí jí zhí chí míng hào ē mí míng hào zhū fó suǒ hù
 闻经受持，即执持名号。阿弥名号，诸佛所护
 niàn gù
 念故。

wèn dàn wén zhū fó míng ér wèi chí jīng yì dé hù niàn bú tuì
 问：但闻诸佛名而未持经，亦得护念不退

yé
 耶？

dá cǐ yì yǒu jú yǒu tōng zhàn chá wèi zá luàn gòu xīn
 答：此义有局有通。《占察》谓杂乱垢心，

suī sòng wǒ míng ér bù wéi wén yǐ bù néng shēng jué dìng xìn jiě dàn
 虽诵我名而不为闻。以不能生决定信解，但

huò shì jiānshàn bào bù dé guǎng dà shēnmiào lì yì ruò dào yī xíng
获世间善报，不得广大深妙利益。若到一行
sān mèi zé chéngguǎng dà wēimiào xíng xīn míng dé xiāng sì wú shēng
三昧，则成广大微妙行心，名得相似无生
fǎ rěn nǎi wéi dé wén shí fāng fó míng cǐ yì yīng ěr gù xū wén
法忍，乃为得闻十方佛名。此亦应尔。故须闻
yǐ zhí chí zhì yī xīn bú luàn fāng wéi wén zhū fó míng méng zhū fó hù
已执持至一心不乱，方为闻诸佛名，蒙诸佛护
niàn cǐ jú yì yě tōng yì zhě zhū fó cí bēi bù kě sī yì
念。此局义也。通义者，诸佛慈悲，不可思议，
míng hào gōng dé yì bù kě sī yì gù yī wén fó míng bú lùn yǒu
名号功德，亦不可思议。故一闻佛名，不论有
xīn wú xīn ruò xìn ruò fǒu jiē chéng yuán zhǒng kuàng fó dù zhòng
心无心，若信若否，皆成缘种。况佛度众
shēng bù jiǎn yuàn qīn héng wú pí juàn gǒu wén fó míng fó bì
生，不简怨亲，恒无疲倦，苟闻佛名，佛必
hù niàn yòu hé yí yān rán jù jīn gāng sān lùn gēn shú pú sà
护念，又何疑焉？然据《金刚三论》，根熟菩萨
wéi fó hù niàn wèi zài bié dì yuán zhù gài yuē zì lì bì rù tóng
为佛护念，位在别地圆住。盖约自力，必入同
shēng xìng nǎi kě hù niàn jīn zhàng tā lì gù xiāng sì wèi jí méng hù
生性乃可护念。今仗他力，故相似位即蒙护
niàn nǎi zhì xiāng sì wèi yǐ huán yì jiē yǒu tōng hù niàn zhī yì xià
念。乃至相似位以还，亦皆有通护念之义。下
zhì yī wén fó míng yú tóng tǐ fǎ xìng yǒu zī fā lì yì dé yuǎn yīn
至一闻佛名，于同体法性有资发力，亦得远因
zhōng bú tuì yě ē nòu duō luó cǐ yún wú shàng sān miǎo sān pú tí
终不退也。阿耨多罗，此云无上。三藐三菩提，
cǐ yún zhèng děng zhèng jué jí dà shèng guǒ jué yě yuán sān bú tuì
此云正等正觉。即大乘果觉也。圆三不退，
nǎi yī shēng chéng fó yì míng gù quàn shēn zǐ děng jiē dāng xìn shòu
乃一生成佛异名。故劝身子等皆当信受。
wén míng gōng dé rú cǐ shì jiā jí shí fāng zhū fó tóng suǒ xuān shuō kě
闻名功德如此，释迦及十方诸佛同所宣说，可
bú xìn hū chū quàn xìn liú tōng jìng
不信乎？初劝信流通竟。

bǐng èr quàn yuàn liú tōng
(丙) 二、劝愿流通

shè lì fú ruò yǒu rén yǐ fā yuàn jīn fā yuàn dāng fā yuàn
舍利弗，若有人已发愿、今发愿、当发愿，

yù shēng ē mí tuó fó guó zhě shì zhū rén děng jiē dé bú tuì zhuǎn yú
欲生阿弥陀佛国者，是诸人等，皆得不退转于

ē nòuduō luó sānmiǎosān pú tí yú bǐ guó tǔ ruò yǐ shēng ruò
阿耨多罗三藐三菩提，于彼国土，若已生、若

jīn shēng ruò dāng shēng shì gù shè lì fú zhū shàn nán zǐ
今生、若当生。是故，舍利弗，诸善男子、

shàn nǚ rén ruò yǒu xìn zhě yīng dāng fā yuàn shēng bǐ guó tǔ
善女人，若有信者，应当发愿生彼国土。

yǐ yuàn yǐ shēng jīn yuàn jīn shēng dāng yuàn dāng shēng zhèng
已愿已生，今愿今生，当愿当生，正

xiǎn yī xìn suǒ fā zhī yuàn wú xū yě fēi xìn bù néng fā yuàn fēi yuàn
显依信所发之愿无虚也。非信不能发愿，非愿

xìn yì bù shēng gù yún ruò yǒu xìn zhě yīng dāng fā yuàn yòu yuàn zhě
信亦不生。故云若有信者，应当发愿。又愿者，

xìn zhī quàn xíng zhī shū yóu wéi yào wù jǔ yuàn zé xìn xíng zài qí
信之券，行之枢，尤为要务。举愿则信行在其

zhōng suǒ yǐ yīn qín sān quàn yě fù cì yuàn shēng bǐ guó jí
中，所以殷勤三劝也。复次，愿生彼国，即

xīn yàn èr mén yàn lí suǒ pó yǔ yī kǔ jí èr dì suǒ fā èr
欣、厌二门。厌离娑婆，与依苦、集二谛所发二

zhǒng hóng shì xiāng yìng xīn qiú jí lè yǔ yī dào miè èr dì suǒ fā
种弘誓相应。欣求极乐，与依道、灭二谛所发

èr zhǒng hóng shì xiāng yìng gù dé bú tuì zhuǎn yú dà pú tí dào
二种弘誓相应。故得不退转于大菩提道。

wèn jīn fā yuàn dàn kě yún dāng shēng hé míng jīn shēng
问：今发愿但可云当生，何名今生？

dá cǐ yì èr yì yī yuē yī qī míng jīn xiàn shēng fā
答：此亦二义。一、约一期名今，现生发

yuàn chí míng lín zhōng dìng shēng jìng tǔ èr yuē chà nà míng jīn
愿持名，临终定生净土。二、约刹那名今，

yī niàn xiāng yìng yī niàn shēng niàn niàn xiāng yìng niàn niàn shēng miào yīn
一念相应一念生，念念相应念念生。妙因

miào guǒ bù lí yī xīn rú chèn liǎng tóu dī áng shí děng hé sī
妙果，不离一心，如称两头，低昂时等。何俟

suǒ pó bào jìn fāng yù zhēn chí zhī jīn xìn yuàn chí míng lián è guāng
娑婆报尽，方育珍池。只今信愿持名，莲萼光

róng jīn tái yǐngxiàn biàn fēi suō pó jiè nèi rén yǐ jí yuán jí dùn
荣，金台影现，便非娑婆界内人矣。极圆极顿，
nán yì nán sī wéiyǒu dà zhì fāngnéng dì xìn
难议难思，唯有大智，方能谛信。

bǐng sān quàn xíng liú tōng èr chū zhū fó zhuǎnzàn
(丙)三、劝行流通二：初、诸佛转赞；
èr jiào zhǔ jié tàn
二、教主结叹。

dīng jīn chū
(丁)今初。

shè lì fú rú wǒ jīn zhě chēngzàn zhū fó bù kě sī yì gōng
舍利弗，如我今者，称赞诸佛不可思议功
dé bǐ zhū fó děng yì chēngzàn wǒ bù kě sī yì gōng dé ér zuò
德。彼诸佛等，亦称赞我不可思议功德，而作
shì yán shì jiā móu ní fó néng wéi shènán xī yǒu zhī shì néng yú
是言：“释迦牟尼佛能为甚难希有之事，能于
suō pó guó tǔ wǔ zhuó è shì jié zhuó jiàn zhuó fán nǎo zhuó zhòng
娑婆国土五浊恶世，劫浊、见浊、烦恼浊、众
shēng zhuó mìng zhuó zhōng dé ē nòu duō luó sān miǎo sān pú tí wèi
生浊、命浊中，得阿耨多罗三藐三菩提，为
zhū zhòng shuō shì yī qiè shì jiān nán xìn zhī fǎ
诸众说是一切世间难信之法。”

zhū fó gōng dé zhì huì suī jiē píngděng ér shī huà zé yǒunán
诸佛功德智慧，虽皆平等，而施化则有难
yì jìng tǔ chéng pú tí yì zhuó shì nán wèi jìng tǔ zhòng shēng shuō
易。净土成菩提易，浊世难。为净土众生说
fǎ yì wèi zhuó shì zhòng shēng nán wèi zhuó shì zhòng shēng shuō jiàn fǎ
法易，为浊世众生难。为浊世众生说渐法
yóu yì shuō dùn fǎ nán wèi zhuó shì zhòng shēng shuō yú dùn fǎ yóu yì
犹易，说顿法难。为浊世众生说余顿法犹易，
shuō jìng tǔ héng chāo dùn fǎ yóunán wèi zhuó shì zhòng shēng shuō jìng tǔ
说净土横超顿法尤难。为浊世众生说净土
héng chāo dùn xiū dùn zhèng miào guān yǐ zì bú yì shuō cǐ wú jiè qú
横超顿修顿证妙观，已自不易，说此无藉劬
láo xiū zhèng dàn chí míng hào jìng dēng bú tuì qí tè shèng miào chāo
劳修证，但持名号，径登不退，奇特胜妙超
chū sī yì dì yī fāng biàn gèng wéi nán zhōng zhī nán gù shí fāng zhū fó
出思议第一方便，更为难中之难。故十方诸佛，

wú bù tuī wǒ shì jiā piānwéiyǒngměng yě jié zhuózhě zhuó fǎ jù huì
无不推我释迦偏为勇猛也。劫浊者，浊法聚会

zhī shí jié zhuózhōng fēi dài yè héngchū zhī xíng bì bù néng dù
之时。劫浊中，非带业横出之行，必不能度。

jiàn zhuózhě wǔ lì shǐ xié jiàn zēng shèng wèi shēn jiàn biān jiàn
见浊者，五利使，邪见增盛。谓身见、边见、

jiàn qǔ jiè qǔ jí zhū xié jiàn hūnmèi gǔ mò gù míngwéizhuó jiàn
见取、戒取及诸邪见，昏昧汨没，故名为浊。见

zhuózhōng fēi bù jiǎ fāngbiàn zhī xíng bì bù néng dù fán nǎozhuó
浊中，非不假方便之行，必不能度。烦恼浊

zhě wǔ dùn shǐ fán huò zēng shèng wèi tān chēn chí màn
者，五钝使，烦恼增盛。谓贪、瞋、痴、慢、

yí fán dòng nǎo luàn gù míngwéizhuó fán nǎozhuózhōng fēi jí
疑，烦动恼乱，故名为浊。烦恼浊中，非即

fán xīn shì fó xīn zhī xíng bì bù néng dù zhòng shēng zhuózhě jiàn
凡心是佛心之行，必不能度。众生浊者，见

fán nǎo suǒ gǎn cū bì wǔ yīn hé hé jiǎ míng zhòng shēng sè xīn bìng jiē
烦恼所感粗弊五阴和合，假名众生，色心并皆

lòu liè gù míngwéizhuó zhòng shēng zhuózhōng fēi xīn yàn zhī xíng
陋劣，故名为浊。众生浊中，非欣厌之行，

bì bù néng dù mìng zhuózhě yīn guǒ bìng liè shòu mìng duǎn cù
必不能度。命浊者，因果并劣，寿命短促，

nǎi zhì bù mǎn bǎi suì gù míngwéizhuó mìng zhuózhōng fēi bú fèi
乃至不满百岁，故名为浊。命浊中，非不费

shí jié bù láo qín kǔ zhī xíng bì bù néng dù fù cì zhī cǐ xìn
时劫，不劳勤苦之行，必不能度。复次，只此信

yuàn zhuāng yán yī shēng ē mí tuó fó zhuǎn jié zhuó wéi qīng jìng hǎi huì
愿庄严一声阿弥陀佛，转劫浊为清净海会，

zhuǎn jiàn zhuó wéi wú liàng guāng zhuǎn fán nǎo zhuó wéi cháng jì guāng
转见浊为无量光，转烦恼浊为常寂光，

zhuǎn zhòng shēng zhuó wéi lián huā huà shēng zhuǎn mìng zhuó wéi wú liàng shòu
转众生浊为莲华化生，转命浊为无量寿。

gù yī shēng ē mí tuó fó jí shì jiā běn shī yú wǔ zhuó è shì suǒ
故一声阿弥陀佛，即释迦本师于五浊恶世，所

dé zhī ē nòu duō luó sān miǎo sān pú tí fǎ jīn yǐ cǐ guǒ jué quán tǐ
得之阿耨多罗三藐三菩提法。今以此果觉全体

shòu yǔ zhuó è zhòng shēng nǎi zhū fó suǒ xíng jìng jiè wéi fó yǔ fó
授与浊恶众生，乃诸佛所行境界，唯佛与佛

néng jiū jìn fēi jiǔ jiè zì lì suǒ néng xìn jiě yě zhū zhòng shēng
能 究 尽 ， 非 九 界 自 力 所 能 信 解 也 。 诸 众 生 ，
bié zhǐ wǔ zhuó è rén yī qiè shì jiān tōng zhǐ sì tǔ qì shì jiān jiǔ
别 指 五 浊 恶 人 。 一 切 世 间 ， 通 指 四 土 器 世 间 ， 九
jiè yǒu qíng shì jiān yě
界 有 情 世 间 也 。

dīng èr jiào zhǔ jié tàn
(丁) 二 、 教 主 结 叹 。

qián quàn xìn liú tōng shì zhū fó fù zhǔ cǐ běn shī fù zhǔ zhǔ
前 劝 信 流 通 是 诸 佛 付 嘱 ， 此 本 师 付 嘱 。 嘱
yǔ lüè bié cóng tōng dàn yún yī qiè shì jiān yóu qián zhū fó suǒ yún rǔ
语 略 别 从 通 ， 但 云 一 切 世 间 ， 犹 前 诸 佛 所 云 汝
děng zhòng shēng dāng zhī wén shū jiā shè děng jiē zài suǒ zhǔ yě
等 众 生 。 当 知 文 殊 、 迦 叶 等 ， 皆 在 所 嘱 也 。

shè lì fú dāng zhī wǒ yú wǔ zhuó è shì xíng cǐ nán shì dé
舍 利 弗 ， 当 知 我 于 五 浊 恶 世 行 此 难 事 ， 得
ē nòu duō luó sān miǎo sān pú tí wèi yī qiè shì jiān shuō cǐ nán xìn zhī
阿 耨 多 罗 三 藐 三 菩 提 ， 为 一 切 世 间 说 此 难 信 之
fǎ shì wéi shèn nán
法 ， 是 为 甚 难 。

xìn yuàn chí míng yī xíng bú shè shī wéi yuán zhuǎn wǔ zhuó
信 愿 持 名 一 行 ， 不 涉 施 为 ， 圆 转 五 浊 。

wéi xìn nǎi rù fēi sī yì suǒ xíng jìng jiè shè fēi běn shī lái rù è shì
唯 信 乃 入 ， 非 思 议 所 行 境 界 。 设 非 本 师 来 入 恶 世 ，
shì dé pú tí yǐ dà zhì dà bēi jiàn cǐ xíng cǐ shuō cǐ zhòng
示 得 菩 提 ， 以 大 智 大 悲 ， 见 此 、 行 此 、 说 此 ， 众
shēng hé yóu bǐng cǐ yě zāi rán wú rén chǔ jié zhuó zhōng jué dìng wéi
生 何 由 禀 此 也 哉 ？ 然 吾 人 处 劫 浊 中 ， 决 定 为
shí suǒ yòu wéi kǔ suǒ bī chǔ jiàn zhuó zhōng jué dìng wéi xié zhì suǒ
时 所 囿 ， 为 苦 所 逼 。 处 见 浊 中 ， 决 定 为 邪 智 所
chán xié shī suǒ huò chǔ fán nǎo zhuó zhōng jué dìng wéi tān yù suǒ xiàn
缠 ， 邪 师 所 惑 。 处 烦 恼 浊 中 ， 决 定 为 贪 欲 所 陷 ，
è yè suǒ zhē chǔ zhòng shēng zhuó zhōng jué dìng ān yú chòu huì ér bù
恶 业 所 螫 。 处 众 生 浊 中 ， 决 定 安 于 臭 秽 而 不
néng dòng jué gān yú liè ruò ér bù néng fèn fēi chǔ mìng zhuó zhōng
能 洞 觉 ， 甘 于 劣 弱 而 不 能 奋 飞 。 处 命 浊 中 ，
jué dìng wéi wú cháng suǒ tūn shí huǒ diàn guāng cuò shǒu bù jí ruò
决 定 为 无 常 所 吞 ， 石 火 电 光 ， 措 手 不 及 。 若

bù shēn zhī qí shènnán jiāngwèigèngyǒu bié fǎ kě chū wǔ zhuó péng
不深知其甚难，将谓更有别法可出五浊，烽
bó zhái lǐ xì lùn fēn rán wéishēn zhī qí shènnán fāngkěn sǐ jìn
焯宅里，戏论纷然。唯深知其甚难，方肯死尽
tōu xīn bǎo cǐ yī xíng cǐ běn shī suǒ yǐ jí kǒushuō qí nánshèn
偷心，宝此一行。此本师所以极口说其难甚，
ér shēnzhǔ wǒ děngdāng zhī yě
而深嘱我等当知也。

chū pǔ quàn jìng
初普劝竟。

(乙) 二、结劝

fó shuō cǐ jīng yǐ shè lì fú jí zhū bǐ qiū yī qiè shì jiāntiān
佛说此经已，舍利弗及诸比丘，一切世间天、
rén ē xiū luó děng wén fó suǒshuō huān xǐ xìn shòu zuò lǐ ér
人、阿修罗等，闻佛所说，欢喜信受，作礼而
qù
去。

fǎ mén bù kě sī yì nán xìn nán zhī wú yī rén néng fā wèn
法门不可思议，难信难知，无一人能发问
zhě fó zhì jiàn jī zhī zhòngshēngchéng fó yuánshú wú wèn zì shuō
者。佛智鉴机，知众生成佛缘熟，无问自说，
lìng dé sì yì rú shí yǔ huà gù huān xǐ xìn shòu yě shēn xīn yí
令得四益，如时雨化，故欢喜信受也。身心怡
yuè míng huān xǐ háo wú yí huò míng xìn lǐng nà bú wàng míng shòu
悦名欢喜。毫无疑问名信。领纳不忘名受。
gǎn dà ēn dé tóu shēn guī mìng míng zuò lǐ yī jiào xiū chí yī
感大恩德，投身归命，名作礼。依教修持，一
wǎng bú tuì míng ér qù
往不退，名而去。

ǒu yì dà shī bá
藕益大师跋

jīng yún mò fǎ yì yì rén xiū xíng hǎn yī dé dào wéi yī
经云：“末法亿亿人修行，罕一得道，唯依
niàn fó dé dù wū hū jīn zhèng shì qí shí yǐ shě cǐ bù sī
念佛得度。”呜呼！今正是其时矣。舍此不思
yì fǎ mén qí hé néng shū xù chū jiā shí zōng shèng zì fù miǎo
议法门，其何能淑。旭出家时，宗乘自负，藐
shì jiào diǎn wàng wèi chí míng qū wéi zhōng xià hòu yīn dà bìng fā
视教典。妄谓持名，曲为中下。后因大病，发
yì xī guī fù yán miào zōng yuán zhōng èr chāo jí
意西归。复研《妙宗》、《圆中》二钞，及
yún qī shū chāo děng shū shǐ zhī niàn fó sān mèi shí wú shàng bǎo
云栖《疏钞》等书，始知念佛三昧，实无上宝
wáng fāng kěn sǐ xīn zhí chí míng hào wàn niú mò wǎn yě wú yǒu qù
王，方肯死心执持名号，万牛莫挽也。吾友去
bìng jiǔ shì jìng yè yù lìng cǐ jīng dà zhǐ cí bù fán ér bǐng zhù
病，久事净业，欲令此经大旨，辞不繁而炳著，
qǐng yú wéi shù yào jiě yú yù pǔ yǔ fǎ jiè yǒu qíng tóng shēng jí lè
请余为述要解。余欲普与法界有情同生极乐，
lǐ bù kě què jǔ bǐ yú dīng hài jiǔ yuè èr shí yǒu qī tuō gǎo yú shí
理不可却。举笔于丁亥九月二十有七，脱稿于十
yuè chū wǔ fán jiǔ rì gào chéng suǒ yuàn yī jù yī zì xián zuò zī
月初五，凡九日告成。所愿一句一字，咸作资
liáng yī jiàn yī wén tóng jiē bù tuì xìn yí jiē zhí dào zhǒng zàn
粮。一见一闻，同阶不退。信疑皆植道种，赞
bàng děng guī jiě tuō yǎng wéi zhū fó pú sà shè shòu zhèng míng tóng xué
谤等归解脱。仰唯诸佛菩萨摄受证明，同学
yǒu rén suí xǐ jiā pī
友人随喜加被。

xī yǒu dào rén ǒu yì zhì xù gé bǐ gù bá shí nián sì shí yǒu
西有道人藕益智旭阁笔故跋，时年四十有

jiǔ
九。

yuán bá
原 跋

jīng yún sān jiè wéi xīn wàn fǎ wéi shí gǔ rén yún niàn zì
经云：三界唯心，万法唯识。古人云：念自
xìng mí tuó shēng wéi xīn jìng tǔ hé guān zhī shì xīn zuò fó shì
性弥陀，生唯心净土。合观之，是心作佛，是
xīn shì fó xīn wài wú fó fó wài wú xīn zhī yì míng yǐ hòu rén bù
心是佛。心外无佛，佛外无心之义明矣。后人不
dá shě xī fāng jí lè bié yán wéi xīn jìng tǔ shě wàn dé cí zūn
达，舍西方极乐，别言唯心净土。舍万德慈尊，
bié yán zì xìng mí tuó bù jǐ xīn wài yǒu fó fó wài yǒu xīn yé
别言自性弥陀。不几心外有佛，佛外有心耶？

líng fēng dà shī shēn wù xīn xìng wú wài zhī tǐ tè wèi cǐ jīng niān
灵峰大师深悟心性无外之体。特为此经，拈
chū yào jiě yī zhǎn dú shí xìn yuàn chí míng rén kě zì cāo qí quàn
出要解。一展读时，信愿持名，人可自操其券。
bù wéi yán jiǎn yì zhōu qiě shǐ xī yǒu shèn nán zhī zōng rú shēng gǔ duó
不唯言简意周。且使希有甚难之宗，如声鼓铎。
jìn kāi jīng zàng wú fù nì cáng chéng gǔ jīn suǒ wèi yǒu yě míng yuē
尽开经藏，无复匿藏。诚古今所未有也。名曰
yào jiě qí sī wéi wú shàng xīn yào yǐ hū
要解，其斯为无上心要矣乎。

gǔ wú jìng yè dì zǐ zhèng zhī qù bìng shì jīn shí
古吴净业弟子正知去病氏谨识。

shè pǔ jiǎng lù bá
歙浦讲录跋

cǐ běn xì xìngdàn guǐ sì suì zài shè pǔ qī yúnyuàn suǒ tīng lù
此本系性旦癸巳岁，在歙浦栖云院所听录

zhě yú shí suí yǔn chí xún cāng huī shèng jiān mì shí zhū gōng
者。于时，随允持循，苍晖晟，坚密时，诸公

zhī hòu huò wén fǎ yào jué lǎo rén cǐ fān xīn dǎn jìn tǔ gài mì
之后，获闻法要。觉老人此翻，心胆尽吐。盖秘

mì zhī zàng huì dāng dà qǐ yú jīn shí fēi ǒu rán yě yīn tuì ér jì
密之藏，会当大启于今时，非偶然也。因退而纪

zhī jiǎ wǔ dōng lǎo rén bìng zhōng kǒu shòu shù chù lìng gǎi zhèng cǐ
之。甲午冬，老人病中口授数处令改正，此

běn suì chēng yǔn dāng jí lǎo rén xī shì xìngdàn yǐ bìng zhuō sǒu bū
本遂称允当。及老人西逝。性旦以病拙藪逋，

bó fú duō zhàng wú yuán liú tōng chǎn bō liáo shí qí hòu yǐ zhì bù
薄福多障，无缘流通阐播。聊识其后，以志不

wàng yún

忘云。

gēng zǐ xià huā yáng xué rén xìngdàn shì tì bá
庚子夏华阳学人性旦拭涕跋。

huí xiàng jì
回向偈

yuàn yǐ cǐ gōng dé zhuāng yán fó jìng tǔ
愿以此功德庄严佛净土

shàng bào sì chóng ēn xià jì sān tú kǔ
上报四重恩下济三途苦

ruò yǒu jiàn wén zhě xī fā pú tí xīn
若有见闻者悉发菩提心

jìn cǐ yī bào shēn tóng shēng jí lè guó
尽此一报身同生极乐国

南无护法韦驮尊天菩萨

